

Příběh pro děti jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované vzdělávání v mateřské škole

Nikol Hladká

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nikol Hladká**
Osobní číslo: **H200166**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Příběh pro děti jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované vzdělávání v mateřské škole**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se badatelsky orientovaného vzdělávání v mateřské škole.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na bádání dětí a na jeho využití pro rozvoj literární gramotnosti dětí předškolního věku.

Zpracování sady badatelských aktivit pro děti předškolního věku.

Realizace a ověření sady badatelských aktivit v mateřské škole.

Evaluační sady badatelských aktivit a zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Bolte, C., & Rauch, F. (Eds.). (2014). *Enhancing Inquiry-based Science Education and Teacher's Continuous Professional Development in Europe: Insights and Reflections on the PROFILES Project and other Projects funded by the European Commission*. Berlin: Freie Universität Berlin.

Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou?: práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál.

Dostál, J. (2015). *Badatelsky orientovaná výuka: pojetí, podstata, význam a přínosy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Jančaříková, K. (2019). *Didaktické přístupy k přírodovědnému vzdělávání předškolních dětí a mladších žáků*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Majerčíková, J., Wiegerová, A., Gavora, P., & Navrátilová, H. (2020). *Vzdělávání založené na bádání dětí v podmínkách mateřských škol: badatelsky orientované vzdělávání pro děti generace Alfa*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Hana Navrátilová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **18. listopadu 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

---

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 18. listopadu 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o využitelnosti příběhu jako zdroje inspirace pro sadu badatelsky orientovaných aktivit. Má aplikační charakter a je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části vymezuje základní východiska badatelsky orientované koncepce vzdělávání. Pozornost přikládá také čtenářské pregramotnosti a klíčovým strategiím, které se s ní pojí. V neposlední řadě se věnuje využití příběhu v souladu s koncepcí badatelsky orientovaného vzdělávání. V praktické části práce je představena sada badatelsky orientovaných aktivit vycházející z příběhu pro děti, který se zabývá tématem počasí. Sada badatelsky orientovaných aktivit byla realizována v mateřské škole a následně evaluována.

Klíčová slova: badatelsky orientované vzdělávání, čtenářská pregramotnost, dětské prekoncepty, počasí, příběh pro děti

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the usability of stories as a source of inspiration for a set of inquiry-based activities. It has an applied character and is divided into a theoretical and practical part. In the theoretical part, it defines the basic premises of Inquiry Based Science Education concept. It also pays attention to early literacy and key strategies associated with it. Last but not least, the use of storytelling in line with the concept of inquiry – based education is explored. The practical part of the thesis presents a set of inquiry – based activities based on story about weather for children. The set of inquiry – based activities was implemented in a kindergarten and subsequently evaluated.

Keywords: Inquiry Based Science Education, early literacy, children's preconceptions, weather, story for children

Poděkování:

Za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a ochotu při tvorbě bakalářské práce bych ráda poděkovala PhDr. Haně Navrátilové, Ph.D. Poděkování patří také paním učitelkám z mateřské školy za ochotu a vstřícnost při ověřování aplikační části bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 BADATELSKY ORIENTO VANÉ VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU.....	12
1.2 PROCES BĀDÁNÍ	13
1.3 KONSTRUKTIVISTICKÝ PŘÍSTUP VE VZDĚLÁVÁNÍ	14
1.4 DĚTSKÉ PREKONCEPTY	15
1.5 ZÁKLADNÍ AKTIVITY BADATELSKY ORIENTO VANÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	16
1.6 MOŽNOSTI VYUŽITÍ BADATELSKY ORIENTO VANÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	17
2 ROZVOJ ČTENĀŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE	19
2.1 VYMEZENÍ POJMŮ.....	19
2.2 ČTENĀŘSKÉ STRATEGIE A POROZUMĚNÍ TEXTU U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	23
2.3 VYUŽITÍ PŘÍBĚHŮ PRO BADATELSKY ORIENTO VANÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	25
II PRAKTICKĀ ČĀST	26
3 SADA BADATELSKY ORIENTO VANÝCH AKTIVIT	27
3.1 OBECNĀ CHARAKTERISTIKA	27
3.2 HARMONOGRAM PŘÍBĚHU A SADY BADATELSKY ORIENTO VANÝCH AKTIVIT	28
3.3 REALIZACE SADY BADATELSKY ORIENTO VANÝCH AKTIVIT.....	31
3.3.1 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den první	31
3.3.2 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den druhý	37
3.3.3 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den třetí	41
3.3.4 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den čtvrtý	46
3.3.5 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den pátý	49
3.3.6 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den šestý	52
3.3.7 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den sedmý	55
3.3.8 Příběh a badatelsky orientované aktivity – den osmý	57
4 EVALUACE	62
4.1 SOUHRNNĀ SEBEREFLEXE	62
4.2 KOMPARACE SEBEREFLEXE A REFLEXE ZE STRANY UČITELKY	64
5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI V MATEŘSKÉ ŠKOLE	66
ZĀVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
SEZNAM OBRĀZKŮ	73

SEZNAM TABULEK.....	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Bakalářskou práci na téma Příběh pro děti jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované vzdělávání jsem si vybrala z několika důvodů. V průběhu studia oboru Učitelství pro mateřské školy jsem se s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání setkala v rámci různých předmětů několikrát, a proto jsem již měla základní představu o tom, čím se budu zabývat. V rámci tvorby bakalářské práce jsem dostala možnost zpracovat příběh pro děti, který slouží jako zdroj inspirace pro sadu badatelsky orientovaných aktivit a obohacuje bádání i o prvky rozvoje čtenářské pregramotnosti. Stanovené téma mi poskytovalo dostatek prostoru pro kreativní a tvůrčí práci, která je pro mě jedním z největších pozitiv pojících se s učitelskou profesí.

Cílem teoretické části práce je popsat základní východiska badatelsky orientovaného vzdělávání v mateřské škole a shrnout poznatky týkající se čtenářské pregramotnosti a využití předčtenářských strategií. Je strukturována do dvou hlavních kapitol, přičemž první z nich se věnuje vymezení pojmu badatelsky orientovaného vzdělávání, konstruktivistickému přístupu, dětským prekonceptům a pozornost je kladena také na využití bádání v mateřských školách. Druhá kapitola se věnuje primárně čtenářské pregramotnosti a aspektům, které se s ní pojí. Na závěr teoretické části se zabývám využitím příběhu pro badatelsky orientované vzdělávání tak, jak je pojímáno odbornou literaturou.

V aplikační části práce je cílem navrhnout, realizovat a evaluovat sadu badatelsky orientovaných aktivit. Zde předkládám doslovný přepis příběhu, který je tematicky zasazen do problematiky počasí a vybraných meteorologických jevů. Zpracovávám také sadu badatelsky orientovaných aktivit, které jsou koncipovány na úrovni potvrzujícího a strukturovaného bádání. Sada obsahuje 10 aktivit, které zahrnují pozorování meteorologických jevů, pokusy, aktivity zaměřené na rozvoj základních badatelských dovedností a také práci s mikroskopem, či teploměry.

V rámci evaluace se opírám o vlastní reflexi, kterou jsem zpracovávala ke každé aktivitě a reflexi z pohledu paní učitelky z mateřské školy. Z těchto dvou pohledů následně vypracovávám komparaci. Bakalářská práce obsahuje i doporučení pro mateřské školy, kde uvádím některé stěžejní poznatky, které vyplynuly z realizace sady badatelsky orientovaných aktivit a následné evaluace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BADATELSKY ORIENTO VANÉ VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 Vymezení pojmu

Ve své bakalářské práci se věnuji specifické koncepci vzdělávání Inquiry Based Science Education, která je v České republice překládána jako badatelsky orientovaná výuka. V souvislosti s předškolním vzděláváním je doporučováno využití pojmu **badatelsky orientovaná koncepce vzdělávání**. (Majerčíková, Wiegerová, Gavora, & Navrátilová, 2020). Po delší dobu nebyly výše zmíněné pojmy v českém prostředí příliš používány, namísto toho bylo bádání zmiňováno ve spojitosti s aktivizujícími a komplexními metodami výuky. Badatelsky orientované vzdělávání je také označováno jako heruistická metoda. (Dostál, 2015; Jančaříková, 2019).

Odborné publikace popisují koncepci badatelsky orientovaného vzdělávání různými způsoby. (Bhattacharayya, Volk, & Lumpe, 2009, podle Alake-Tuenter, Biemans, Tobi, Wals, Oosterheert & Mulder, 2012) zastávají názor, že více než o metodu, či formu výuky se jedná o komplikovanější proces zjišťování jakým způsobem a z jakého důvodu zkoumaný jev funguje a vyvozování smysluplných závěrů z výsledných zjištění.

Badatelsky orientované vzdělávání funguje na základě specifických principů, které je od jiných koncepcí vzdělávání v mnohém odlišuje. Učitel, který takovou formu výuky využívá, dává dětem větší prostor pro jejich vlastní zapojení se do procesu bádání, zařazuje ve výuce aktivizující metody, usiluje u dítěte o podnícení kritického myšlení a vzbuzení přirozené zvědavosti. Koncepce se také zaměřuje na zvýšení zájmu o přírodovědná témata a rozvoj kreativity (Majerčíková, et al., 2020; Papáček, 2013).

Dítě si tak postupně konstruuje poznatky, které následně může proměnit v dlouhodobé vědomosti a dovednosti. Důležité je, aby dítě dostalo možnost se samo zapojit do poznávání přírodních zákonitostí a mohlo si uspořádat informace do smysluplného kontextu (Trna & Trnová, 2015).

V přírodovědném vzdělávání se vychází ze dvou hlavních směrů, a to jak z historie, tak z porovnání se zahraničními způsoby vzdělávání. První směr říká, že dítě by mělo získat v rámci přírodovědného vzdělávání „poučení o přírodě, přírodních jevech a zákonitostech, a to od intuitivní úrovně až po nejnovější vědecké poznatky“ (Kolláriková & Pupala, 2001, s. 354). Druhý směr se zaměřuje spíše na vědecké metody práce a jejich pochopení skrze poznávání zákonitostí přírodních jevů (Kolláriková & Pupala, 2001).

Rozvoj vzdělání v přírodovědné, technické a matematické oblasti se zdá být stále podstatnějším a je na něj kladen velký důraz, především v souvislosti se vzděláváním budoucích generací. „Edukační experti mají za úkol vyvinout účinné vzdělávací strategie a metody, které jsou vhodné pro inovativní vzdělávání ve STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Badatelsky orientované vzdělávání je považováno za takovou inovativní strategii, zejména pro přírodovědné vzdělávání“ (Trna & Trnová, 2015, s. 8).

V rámci Evropské Unie byly vytvořeny kurikulární dokumenty, které obsahují doporučení ohledně zařazování pozorování, pokusů a bádání do vzdělávacího procesu. Tím podporují také badatelsky orientované vzdělávání, pro které jsou takové prvky typické (Trna & Trnová, 2015).

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2021) uvádí ve vzdělávacích oblastech několik dílčích vzdělávacích cílů, které s badatelsky orientovaným vzděláváním souvisí. V oblasti Dítě a jeho psychika zmiňuje rozvoj smyslového vnímání, paměti a pozornosti a přechod od bezděčného myšlení k slovně – logickému. Do vzdělávací nabídky zahrnuje pozorování přírodních jevů. V oblasti Dítě a svět je zmíněno také seznamování se a vytváření pozitivního vztahu k přírodnímu prostředí, které dítě obklopuje.

1.2 Proces bádání

Pojem, který je vhodné si v souvislosti s touto koncepcí vymezit, je **bádání**. Pro dítě v předškolním věku je taková činnost nenucená, přirozená a souvisí s jeho touhou poznávat svět kolem sebe. „Bádání je vlastně neustálý proces zkoumání, sledování a analyzování“ (Majerčíková, et al., 2020, s. 64). Bádání však můžeme chápat také z pohledu vědeckých postupů. V takovém případě se již bádání podobá práci výzkumníků. Badatelsky orientované aktivity takového charakteru se odlišují tím, že postupně staví na již získaných zkušenostech a vědomostech dítěte a pomocí poznání těchto dětských prekonceptů se snaží vybudovat nové, správné. Při vědeckém bádání se využívají specifické metody, které jsou k tomu určené. Prostřednictvím bádání se rozvíjí smyslové vnímání (Majerčíková et al., 2020).

Dítě by mělo dostat možnost a prostor k rekonstruování svého poznání na základě aktivního objevování nových informací. Učení je pro něj spontánní a aktivity, které realizuje, obvykle považuje za hru, která je v předškolním věku velmi důležitá. Při badatelsky orientovaných aktivitách má dítě možnost vyzkoušet si práci vědce a vykonávat různé činnosti, které s vědeckou prací souvisí. Zejména si osvojit schopnost měřit, porovnávat, klasifikovat, stanovovat předpoklady, hypotézy a ověřovat je. Je přitom podstatné, aby tyto činnosti provádělo záměrně. Badatelsky orientované aktivity by měly vycházet z každodenního života dítěte a odpovídat na různé otázky, které se vyskytnou v důsledku přirozené dětské zvědavosti (Rochovská, Krupová, & Hubáčková, 2018).

1.3 Konstruktivistický přístup ve vzdělávání

Dítě vnímá svět především na základě svých předchozích zkušeností, které získává v každodenních situacích. Badatelsky orientované vzdělávání se vyznačuje konstruktivistickým přístupem, který usiluje o využití takových zkušeností pro budování dalších nových poznatků, představ a postojů (Rochovská, et al., 2015).

Vzdělávání založené na konstruktivismu neuznává předávání poznatků a vědomostí dítěti v hotové podobě, ale naopak zdůrazňuje důležitost aktivního zapojení jedince do jeho vlastního učení. Dítě si postupně konstruuje poznání na základě toho, co již zažilo a nových zkušeností, které si k těm z minulosti přiřadí (Syslová, Burkovičová, Kropáčková, Šilhánová, & Štěpánková, 2019).

Konstruktivistický přístup pro utváření nových vědomostí staví na využití pojmů. Pojmy jsou vnímány jako prostředek pro poznávání světa kolem nás. Na počátku poznání musíme daný jev, či záležitost nejprve pochopit, abychom si ho později dokázali spojit s konkrétním slovem. Poznání, které v průběhu dětství, či života obecně nabýváme, není trvalé, ale podléhá změnám v důsledku nových zkušeností. V prostředí mateřské školy probíhá konstruování nového poznání za aktivní účasti učitele, dětí a vliv na tento proces má i samotná poznávaná skutečnost (Wiegerová, 2015).

Rochovská, et al. (2015) popisuje ve své knize dva konstruktivistické přístupy G. H. Wheatlyho, které podávají obraz o tom, jak konstruování poznatků člověkem probíhá:

1. Nemusíme usilovat o přenesení poznatků do mysli učícího se člověka v původním znění, každý člověk si může konstruovat své vlastní významy na základě procesu poznávání. Vědomosti nepřijímá pasivně, ale aktivně.

2. Naše mysl nedokáže plně vnímat objektivní obraz světa. O světě si utváříme ponětí na základě našeho subjektivního pohledu na zkušenosti, které během života získáváme.

1.4 Dětské prekoncepty

V souvislosti s konstruktivismem se začalo zkoumat také dětské poznání. Můžeme se setkat s mnohými pojmenováními, například „dětské naivní teorie, prekoncepty, dětské koncepce, dětská věda, implicitní teorie dítěte, každodenní vědomosti, mentální reprezentace světa, ale i chybné koncepce, chybné chápání, miskoncepce“ (Rochovská, et al., 2015, s. 12).

Zmíněné pojmy se pojí zejména s personálním konstruktivismem, který se dětským prekonceptům věnuje podrobněji. Dítě do mateřské školy přichází s určitým množstvím tzv. naivních teorií a přirozeně se setkává s prekoncepty ostatních dětí. Na základě zjištění, že jiné dítě vidí danou záležitost odlišně, může následně své prekoncepty změnit, nebo se více utvrdit v těch, co již má. (Syslová, et al., 2019)

Dětské prekoncepty se u dítěte vyvíjejí již ve velmi nízkém věku. V období 4–6 let již mohou mít nashromážděný velký soubor poznatků o světě a prostředí, ve kterém žijí. Dětský prekoncept je možné chápat jako určité nahlédnutí do světa dítěte. Prostřednictvím nich můžeme pochopit, jak dítě uvažuje a chápe různé přírodní jevy. Prekoncepty jsou utvářeny jak na základě školních, tak i mimoškolních vlivů. Je důležité nepohlížet na prekoncept pouze jako na vědomost, kterou dítě má, ale soustředit se také na emocionální reakce, které vznikají v souvislosti s utvářením nových poznatků dítětem (Rochovská, et al., 2015).

V dnešní době je již všeobecně přijímáno, že si dítě prekoncepty vytváří. „Modernější koncepce vyučování o nich uvažují a dávají je do souvislosti s vědeckými představami a koncepcemi“ (Kolláriková & Pupala, 2001, s. 350).

Učitelé mohou pracovat s dětskými prekoncepty takovým způsobem, který bude do vzdělávacího procesu implementovat metody a konkrétní aktivity, které dítěti umožní přeformulovat si prekoncepty na koncepty podložené vědeckým poznáním. K tomu slouží jednotlivé aktivity badatelsky orientovaného vzdělávání (Syslová, et al., 2019).

1.5 Základní aktivity badatelsky orientovaného vzdělávání

Při plánování badatelsky orientovaného vzdělávání musíme brát v potaz několik základních aktivit, které jsou pro bádání vědeckého charakteru využívány. První a základní aktivitou v prostředí mateřské školy je **pozorování**. Dítě pozoruje svět kolem sebe nepřetržitě, proto je pro něj taková aktivita přirozenou záležitostí. Prostřednictvím pozorování se učí a získává nové zkušenosti (Majerčíková, et al., 2020).

V souvislosti s přírodními vědami se pozorování a chápání jevů navzájem podporuje. Postupem času dítě chápe a ví víc o světě okolo sebe, proto je jeho schopnost pozorovat stále dokonalejší. V mateřské škole zařazujeme pozorování v rámci učitelem řízené aktivity. Pozorování by mělo být uzpůsobené schopnostem a úrovni chápání dítěte. Uplatňujeme zásadu minimální situace, kdy pozorujeme jednoduchou situaci v omezeném prostoru. Pro rozvoj schopnosti pozorování je důležitý především nácvik (Kolláriková & Pupala, 2001).

Maňák a Švec (2003), definují pozorování jako záměrné, zacílené a soustavné vnímání“ (s. 79). Zároveň poukazují na důležitost pozorování s dětmi a žáky nacvičovat.

Další aktivitou, která se pojí s badatelsky orientovaným vzděláváním, je **měření**. V předškolním věku se děti především učí, že existují rozdílné tvary a velikosti. Získávají povědomí o tom, že se různé předměty mohou dát změřit. Třetí aktivitou je **třídění**, zde jde především o to, že dítě seskupuje různé předměty podle znaků, které jsou pro tyto předměty typické. Dítě se tak seznamuje s tím, že různé předměty mohou mít odlišné i podobné vlastnosti. **Kvantifikace** je další z aktivit, které se s touto koncepcí vzdělávání pojí. „Jde vlastně o proces shromažďování informací, věcí, faktů, které jsou následně vyjadřovány v číselné podobě“ (Majerčíková, et al., 2020, s. 65). Dítě prostřednictvím takových aktivit zjišťuje, kde a kdy lze použít čísla pro zjednodušení komunikace. V předškolním věku jde výhradně o čísla do 20. Další z aktivit je **usuzování**, které můžeme přirovnat například k chování. Dítě je od útlého věku vedeno k tomu, aby provádělo to, co je správné, proto usuzuje, zda se takovým způsobem chová a podle toho může později své chování měnit. V případě, kdy v životě využíváme své předchozí zkušenosti a řídíme se podle toho, co již máme naučené, a takovou situaci jsme již v minulosti prožili, mluvíme o **předpovídání**. Dítě se učí, že různé situace mohou mít různé následky, které lze z části předpovídat. Posledními aktivitami je **hledání vztahů a komunikace**, která je pro život ve společnosti bezesporu velice důležitá (Majerčíková, et al., 2020).

1.6 Možnosti využití badatelsky orientovaného vzdělávání v mateřské škole

V prostředí mateřské školy je pro realizaci badatelsky orientovaných aktivit stěžejní práce učitele. Ten by měl připravovat a realizovat s dětmi takové aktivity, které u dítěte podpoří touhu poznávat. Badatelsky orientované vzdělávání by mělo být obsahem přizpůsobováno věku a schopnostem dětí a mělo by směřovat k tématům, která jsou dítěti blízká. Učitel by měl umět naplánovat badatelské aktivity v takovém časovém rozsahu, aby dítě dokázalo udržet pozornost. Vzhledem k charakteru aktivit u badatelsky orientovaného vzdělávání by měl být učitel více ostražitý z hlediska bezpečnosti dětí (Provázková Stolinská, 2015).

Plánovat BOV vzdělávání s ohledem na témata blízká dítěti je nejdůležitější právě v období, kdy se dítě poprvé setkává s různými aspekty vědy. Důležité je, aby byly zkoumané jevy co nejvíce provázány s každodenními zkušenostmi a světem dítěte, jelikož právě první zkušenost může mít vliv na motivaci zajímat se o vědecká témata později v životě (Bolte & Rauch, 2014).

Badatelsky orientované vzdělávání může mít následující průběh. Učitel s dětmi nejprve po nějakou dobu pozoruje určitý jev. Následně se snaží vést dítě k tomu, aby se zamyslelo nad tím, co má na ten daný jev vliv (světlo na růst rostliny). Děti vede k tomu, aby se pokusily formulovat, co by mohlo být problémem, který je třeba vyřešit (zda rostlina potřebuje světlo k životu). Stanovenou hypotézu (světlo má vliv na růst rostliny) můžeme s dětmi jednoduše ověřit pomocí různých pokusů v mateřské škole (necháme růst jednu rostlinu ve tmě a druhou na slunci). S dětmi se na závěr pobavíme o tom, jak to tedy ve skutečnosti je, případně můžeme navázat další aktivitou (Provázková Stolinská, 2015).

S využitím koncepce Badatelsky orientovaného vzdělávání se pojí mnoho obav ze strany učitelů, kteří si často nejsou jistí, jakým způsobem takové vzdělávání do svých příprav implementovat. Učitelé hodnotí plánování aktivit dle zmíněné koncepce jako náročné z několika hledisek. Prvním z nich je materiální zátěž, která vychází z potřeby většího množství pomůcek. S tím se pojí časová náročnost přípravy, kterou učitelé hodnotí jako příliš vysokou. Dalším důvodem, proč učitelé nevyužívají koncepci badatelsky orientovaného vzdělávání, je potřeba velké didaktické a biologické odbornosti, zejména pokud se jedná o přírodovědná témata. Aktivity plánované v souladu s koncepcí BOV do výuky snadněji zařazují učitelé experti, kteří již mají řadu zkušeností a začínající

učitelé, kteří se s BOV vzděláváním setkali již v průběhu svého studia (Radvanová, Čížková, & Martinková, 2018).

Koncepci badatelsky orientovaného vzdělávání je důležité do vzdělávacího procesu implementovat postupně. K tomuto plánování badatelsky orientovaných aktivit slouží kategorizace úrovní bádání, které popisují postupné rozvolňování zapojení učitele, a naopak předávání větší zodpovědnosti dítěti. Čím větší zkušenost s BOV koncepcí vzdělávání dítě získává, tím uvolněnější úroveň a náročnější aktivity může vykonávat (Völklová, Teplá & Sloupová, 2018).

Ve své bakalářské práci se opírám o model úrovní bádání Bella, Smetany a Binnse, kterou ve své publikaci uvádí Majerčíková, et al. (2020). Zde jsou kompetence učitele a dítěte rozděleny do čtyř úrovní, přičemž na první úrovni se jedná o **potvrzující bádání**. Na první úrovni učitel dítěti poskytuje největší množství informací, a to konkrétně otázku, na kterou dítě následně hledá odpověď, postup i výsledek. Dítě si tedy pouze ověřuje a potvrzuje poznatky, které dostalo v hotové podobě od učitele. Na druhé úrovni se nachází **strukturované bádání**, kde učitel taktéž poskytuje dítěti otázku a postup, s výsledkem už dítě musí přijít samo. Třetí úroveň bádání je **řízené bádání**. Zde je již podstatně větší zodpovědnost na dítěti, které dostane pouze zkoumanou otázku, ale postup a výsledek musí zpracovat samo. Nejnáročnější úroveň je **otevřené bádání**, které již vyžaduje, aby mělo dítě určité zkušenosti s koncepcí badatelsky orientovaného vzdělávání a znalo postupy a aktivity, které se s ní pojí. Dítě si zde formuluje otázku, na kterou se následně snaží najít odpověď prostřednictvím postupu, který si rovněž stanoví samo.

Badatelsky orientované aktivity můžeme u dětí předškolního věku různými způsoby také motivovat, přičemž jedním z těchto způsobů může být využití fenoménu záhady. Dítě prostřednictvím takové motivace získá pocit, že může objevit něco, co je pro ně nepoznané. Rozlišujeme 3 typy záhad:

1. Autentické – zaměřují se na běžně pozorovatelné jevy, které se v okolí dítěte objevují.
2. Arteficiální – takové záhady, které lze pomocí experimentálních postupů vytvořit ve třídě.
3. Fiktivní – takové záhady, které nelze vědecky vysvětlit, patří sem například různé filmové či divadelní triky (Majerčíková, et al., 2020).

2 ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ PŘEGRAMOTNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE

2.1 Vymezení pojmů

Čtenářská gramotnost je „komplex znalostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, str. 40). Zároveň však čtenářská gramotnost zahrnuje mnohem více schopností a dovedností jedince, které by měl mít osvojené. Můžeme zde zařadit nejen porozumění textu, ale také schopnost zjišťovat a zpracovávat dostupné informace, či určitý text reprodukovat (Průcha, Walterová, Mareš, 1998).

Čtenářská gramotnost zastává v životě člověka mnoho různých úloh. Prostřednictvím četby se k nám dostávají cenné informace, díky kterým získáváme přehled o okolním světě a dokážeme se tak plnohodnotně začlenit do společenského života. Zároveň četbu můžeme vnímat jako určitý prostředek k obohacení naší osobnosti, a to po stránce rozumové, dovednostní, či citové. Může být také prostředkem pro relaxaci ve volném čase jedince (Doležalová, 2014).

Důležitost čtenářské gramotnosti je v dnešní společnosti nezpochybnitelná. Pro dítě je rozvíjení čtenářských dovedností velice důležité především z toho důvodu, že bez čtenářské gramotnosti nemůže plnohodnotně využívat vzdělávací nabídku v následujících letech. Od toho se odvíjí problémy v dospělosti, kdy se velmi těžko začlení do pracovního procesu (Kropáčková, Wildová, & Kucharska, 2014; Mertin & Gillernová, 2015).

V souvislosti se čtenářskou gramotností vymezuje Doležalová (2014) čtyři formy komunikace, které ji utváří. Jsou jimi čtení, psaní, mluvení a naslouchání. Měli bychom usilovat o rozvoj všech těchto složek, které se sebou navzájem souvisí a ovlivňují se. Čtenářská gramotnost by měla mít konstruktivní a funkční povahu a jedinec by měl být schopen rozumět psané řeči, používat ji a dále ji využívat jako nástroj poznání a rozvoje.

Na základě důležitosti, kterou čtenářská gramotnost v životě člověka zastává, musíme usilovat o její rozvoj již v raném věku dítěte. V prostředí mateřské školy hovoříme o rozvoji **předčtenářské gramotnosti**. Ta má svoje specifika a je poměrně širokým pojmem. Můžeme do ní zařadit rozvoj mateřského jazyka a komunikace s ostatními lidmi, práci s texty různého charakteru – uměleckými, běžnými texty apod. V mateřské škole by mělo dítě získat potřebné dovednosti, aby se u něj vytvořil předpoklad pro rozvoj čtení a psaní v prostředí základní školy (Laufková & Goldmannová, 2020).

Proces rozvoje předčtenářské gramotnosti začíná narozením dítěte, jelikož se již v raném věku setkává s psaným textem v různých formách. Rodiče svému dítěti knihy předčítají. A proces rozvoje pokračuje až do nástupu na první stupeň základní školy. „V tomto období je důležité, abychom napomáhali utváření kladného vztahu dítěte k psané i mluvené řeči a podporovali jeho schopnosti a dovednosti, které mu později umožní optimální rozvoj v oblasti čtení a psaní“ (Havlíková, 2019, s. 16).

Zájem o knihu, či jinou podobu psaného a mluveného jazyka bychom u dětí předškolního věku měli rozvíjet především pomocí aktivit, které jsou jim blízké a dokážou je zaujmout. Nejpřirozenějším způsobem je proto hra, či jiné nenásilné činnosti – čtení před spaním, prohlížením si dětských knih apod. Děti mají přirozenou touhu naučit se číst a různé formy textu je zajímají, především proto, že od raného věku vidí své rodiče s textem pracovat (Havlíková, 2019).

Moderní přístupy ke čtenářské pregramotnosti se věnují také bezděčnému učení se číst. Děti již od velmi útlého věku obklopují různorodé symboly a piktogramy, které jsou pro ně zajímavé a poutavé. Postupem času si k piktogramům přiřazují jejich významy a jsou schopné odhalit některá sdělení, která jsou prostřednictvím symbolů předávána. Mateřská škola vytváří mnoho příležitostí k využití všech prostředků k rozvoji čtenářské pregramotnosti (Mertin & Gillernová, 2015).

Knihy a příběhy, které obsahuje, jsou pro děti prostředkem, jakým mohou poutavě a přirozeně poznávat svět a získávat následně i odpovědi na mnohé ze svých kladených otázek. Příběhy jsou charakteristické formulováním problémů, ke kterým pomocí děje následně představují i různé způsoby řešení dané záležitosti. Mají určitou strukturu a informace, které jsou v textu obsažené, předávají v logických souvislostech (Hoskovcová & Suchochlebová Ryntová, 2009; Laufková & Goldmannová, 2020).

Studie realizovaná na University of Koceali v Turecku se věnovala přístupu učitelů k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Výsledkem bylo zjištění, že učitelé věnující se své profesi déle než 10 let zařazují více aktivit pro podporu rozvoje dětí v této oblasti. Plánování činností pro rozvoj předčtenářských dovedností se také věnují více učitelé dětí ve věku 5–6 let. Jako možnou příčinu uvádí dokument brzký nástup dětí na základní školu, což vytváří jistý tlak na přípravu dětí. Z pohledu realizované studie by měli učitelé dostat možnost školení o tom, jak zorganizovat prostředí třídy, aby bylo podnětnější z hlediska předčtenářské gramotnosti a také jakými způsoby mohou využívat technologie a rozšiřovat zásobu knih určených pro děti předškolního věku v mateřských školách (Oncu & Unluer, 2015).

Mateřské školy mají důležitou úlohu v rozvoji předčtenářské gramotnosti u dětí. Jejich úkolem je vytvořit takové prostředí, kde se bude dítě rozvíjet po všech stránkách, které se s dovedností čtení pojí. Je velmi důležité, aby činnosti realizované v mateřských školách prohlubovaly dětské vědomosti, schopnosti a dovednosti spojené se čtenářskou pregramotností. Učitelé by se měli zaměřit na trénování paměti u dětí. Ta je v období předškolního věku dítěte nejprve mimovolná – dítě si pamatuje především situace a sdělení, které ho nějakým způsobem zaujaly, aniž by mělo přímo v úmyslu si danou konkrétní informaci zapamatovat. Postupem času, kdy dítě nabírá zkušenosti a vědomosti o světě kolem sebe, se mu různé informace pamatují snáze, jelikož má možnost navázat na něco, co již z minulosti zná (Laufková & Goldmannová, 2020; Tomášková, 2015).

Důležité je rozvíjet u dítěte myšlení, které je názorné a konkrétní – což znamená zapojovat při četbě u dětí všechny smysly, využívat ilustrace, různé další obrazové materiály a ukázky z reálného světa. Jedním z velmi důležitých smyslů, který máme za úkol rozvíjet v souvislosti s čtenářskou pregramotností je sluch, konkrétně sluchové vnímání dítěte. V raných fázích dětství ještě dítě nedokáže dokonale rozlišovat figuru a pozadí, tedy vyčleňovat některé zvuky z pozadí, proto se může hůře soustředit na čtený příběh. Dalším důležitým smyslem, který bychom měli rozvíjet, je zrakové vnímání. Člověk vnímá své okolí z 90 % pomocí zraku, proto bychom tento smysl měli záměrně rozvíjet pomocí různých věku přiměřených aktivit, aby bylo dítě při přechodu do základní školy dostatečně připraveno na úkoly, které ho budou čekat (Laufková & Goldmannová, 2020; Tomášková, 2015).

Za nejvíce efektivní způsob rozvoje čtenářské pregramotnosti v předškolním vzdělávání je považováno předčítání, a to hned z několika důvodů. Učitelka tvoří pro děti přirozený vzor a může pomocí vhodně zvolených textů, které děti upoutají podpořit zájem dítěte o knihu. Předčítání je možné zařadit v libovolných činnostech v průběhu celého dne. Dítě tak získává pozitivní zážitky spojené s příběhem, který slyší (Mertin & Gillernová, 2015).

Naslouchání příběhům přináší dítěti předškolního věku mnoho pozitiv. Vyzdvihnout můžeme vliv na stimulaci mozkových hemisfér a vývoj kognitivních funkcí. U dítěte se také rozvíjí fonologické a s ním související fonetické uvědomění (Doláková, 2015; Mertin & Gillernová, 2015). „Fonetická rovina zahrnuje tvorbu zvuků (fónů), přenos zvuků v prostředí a jejich vnímání. Fonologická rovina je zaměřena na zvuky v jazyce, fonémy (minimální zvukové jednotky odlišující význam slov) z hlediska jejich funkce a uspořádání“ (Bednářová & Šmardová, 2022, s. 129).

Dítě se díky kontaktu a aktivitám spojeným s knihou a četbou seznamuje se základními pravidly, které se s psaným textem pojí. Jde konkrétně o čtení zleva doprava, seznamuje se s orientací na stránce a v celé knize. Pomocí aktivit podporujících rozvoj předčtenářské gramotnosti se rozvíjí jeho slovní zásoba. Ve třech letech věku dítěte disponuje přibližně 896 slovy, přičemž k největšímu nárůstu slovní zásoby dochází právě v předškolním období dítěte. Od 3 do 6 let vzroste slovní zásoba dítěte z 1000 slov na 2500 slov, některé děti znají slov dokonce mnohem více (Laufková & Goldmannová, 2020).

Pro dítě v předškolním věku je z hlediska pozdějšího zvládnutí čtenářské gramotnosti důležité pochopit výše zmíněná pravidla a princip, jakým funguje psaný text a četba. To může ve většině případů pozorovat u dospělých osob již od útlého věku. V prostředí mateřské školy by měla učitel/ka umožnit dětem se fyzicky přiblížit, aby opravdu viděly na to, jakým způsobem s knihou pracuje (Mertin & Gillernová, 2015).

Dalšími důležitými aspekty, které rozvíjíme, jsou orientace v prostoru a čase, hrubá a jemná motorika, řeč a komunikační schopnosti, představivost a fantazie. V předškolním období hraje fantazie u dítěte podstatnou a velkou roli, jelikož jeho myšlení není ještě zcela ovlivněno logickým uvažováním. Zároveň se u dítěte rozvíjí představivost. Úlohou mateřské školy by mělo být vytvoření dostatečně podnětného prostředí, aby se dítě mohlo po všech výše zmíněných stránkách co nejlépe rozvíjet a aby byl pozdější proces učení se číst pro dítě co nejjednodušší a proběhl bez větších potíží. Velmi důležité je nepojmout četbu dětem jen jako strohou aktivitu, do které se děti nezapojují a jen ji pasivně přijímají, ale naopak děti různými způsoby zapojit. Toho můžeme docílit různými metodami, například nechat děti

čtený příběh dokončit, vymyslet si závěr příběhu, sdílet s ostatními co si zapamatovaly, klást otázky ohledně pojmů, kterým nerozumí (Laufková & Goldmannová, 2020; Tomášková, 2015).

Pomocí předčítání a čtení s aktivním zapojením dítěte, je učíme soustředit se na jeden úkol, zaměřovat svoji pozornost na jednu aktivitu a porozumět tomu, co slyšelo. Dítě se pomocí naslouchání příběhů učí dokončit úkol, který začalo. Získává zkušenost s knihou jako pomůckou k poznání světa, učí se, že je možné se prostřednictvím příběhů a mnohých knih dozvědět spoustu nových vědomostí. Pomocí příběhů se může již v mateřské škole setkat s různými situacemi, se kterými se ještě ve svém životě nesetkalo a vytvořit si elementární povědomí o tom, jak se v dané situaci může zachovat, či jak na danou situaci reagovat. Následně potom může využít takové poznatky při dalším učení (Tomášková, 2015).

2.2 Čtenářské strategie a porozumění textu u dětí předškolního věku

Pro zvládnutí čtení je potřeba osvojit si mnoho dovedností. Například rozeznávání jednotlivých písmen a jejich následné skládání do vět a slov tak, aby sdělení dávalo smysl druhým lidem. Proto, aby děti dokázaly textu správně porozumět, se musí naučit orientovat, vědět, čím příběh začínal, co následuje, čím končí a také se dokázat k jednotlivým událostem v příběhu libovolně vracet. Osvojují si schopnost analyzovat, co je v příběhu důležité a co méně. Dětskou literaturu obvykle doplňují všemožné ilustrace, které dítěti pomáhají porozumět tomu, co slyší a později na základní škole i tomu, co si sami přečtou. Náročnost porozumění příběhům, které dítě slyší, má různé úrovně, které si dítě postupně osvojuje (Havlíková, 2019).

V minulosti bylo porozumění textu pojímáno jako dovednost, kterou si dítě osvojuje postupně samo a není třeba se jí nadále věnovat, zatímco v dnešní době se již příkládá větší pozornost rozvoji v této oblasti. Na porozumění textu má vliv mnoho různých faktorů, jako jsou kognitivní procesy, náročnost a použitá slovní zásoba, zkušenosti, které dítě má s daným tématem a také motivace dětí. Pokud jsou všechny zmíněné faktory v efektivní součinnosti, můžeme hovořit o úspěšném pochopení daného textu (Rybářová, 2019).

Existují různé strategie, prostřednictvím kterých dokáže učitel u dítěte rozvíjet jeho předčtenářské dovednosti. V mateřské škole učitel dětem nevysvětluje, jak aplikovat jednotlivé strategie. Pracuje s nimi v jednotlivých aktivitách a sám je používá. Dítě se učí nápodobou, a proto si může dané strategie osvojit pro ně přirozenou cestou (Koželuhová, 2022).

Strategie definujeme jako „soubor jasně definovaných a předem promyšlených kroků, které udělám, abych dosáhl vytyčeného cíle. V oblasti čtenářské gramotnosti představují promyšlený postup, jak dosáhnout úplného porozumění textu“ (Graesser, 2008, podle Koželuhová, 2022, s. 13).

Porozumění slyšenému, příběhům a dalšímu textu, se kterým se mohou děti v mateřské škole setkat je podstatné právě v případě, kdy chceme pomocí příběhů navázat k nějaké další např. badatelské aktivitě. Porozumění je autory popisováno jako dovednost, kterou si děti mají postupně osvojit. Dítě může prostřednictvím této dovednosti dekodovat informace, které jsou mu příběhem předávány a nějakým způsobem s touto informací nadále pracovat. Dítě pochopí, co se mu snažíme sdělit, porozumění příběhu však bude i přesto částečně ovlivněno jeho subjektivním vnímáním. Existuje několik způsobů, jak může učitel dítěti pomoci při porozumění slyšenému příběhu:

1. Prvním způsobem je modelování, kdy učitel nahlas přemýšlí nad přečteným textem a dětem sdělí, proč nad textem přemýšlí takovým způsobem. Děti mohou vyjadřovat své myšlenky podobným způsobem a učitel je vede k tomu, aby ke své odpovědi přidaly slovo, protože a pokusily se tak odpovědět, proč si danou věc myslí.
2. Další způsob nazýváme scaffolding. Jedná se o to, že učitel dítěti poskytuje oporu a otázkami mu pomáhá k tomu, aby příběhu samo porozumělo. Postupně množství otázek a pomůcek při předčítání klesá, až je dítě schopno textu porozumět bez zásahu učitele (Koželuhová, 2022).

Oba způsoby aplikujeme tak, že dítě nejprve pouze poslouchá a pozoruje, jak s textem učitel pracuje. Sděluje dětem, co ho v souvislosti s příběhem napadne, proč ho napadla zrovna ta daná myšlenka. Následně dítě zapojí pomocí promyšlených otázek, které mu pokládá, aby dítě samo porozumělo tomu, co se z příběhu dozvědělo. Dítě nad textem musí přemýšlet a být pozorné k tomu, co je v příběhu důležité a co méně. Dále učitel prostřednictvím doplňujících otázek zjišťuje, nakolik dítě příběhu porozumělo. Výsledkem osvojování těchto strategií bude jejich samostatné využívání dítětem. Učitel již jen pozoruje, zda si dítě strategii úspěšně osvojilo (Wildová et al., 2019, podle Koželuhová, 2022).

U dětí předškolního věku se doporučuje využívat k předčítání a osvojování si jednotlivých strategií kratší texty, které jsou pro dítě nové. V prostředí mateřské školy využíváme strategie **kladení otázek, hledání souvislostí**, kdy dítě propojuje pro něj již známé a osvojené informace s novými, které získává pomocí slyšeného textu. Dítě může hledat

souvislosti v textu v kontrastu s jeho vlastními zážitky a zkušenostmi. Například se dítěte zeptáme, zda někdy také pomáhá mamince doma, jako hrdina z příběhu a podobně. Může hledat souvislosti mezi novým textem, které právě slyšelo a texty, které již zná. Můžeme k tomu využít například Vennovy diagramy a dítě nechat nakreslit, co bylo v obou příbězích stejné a co odlišné. Dále využíváme strategii **vizualizace**, kdy je úkolem dítěte vybavit si, co se v příběhu, který slyší, právě odehrává. K podpoře této strategie můžeme pokládat dítěti otázky, které zapojí co možná nejvíce jeho smyslů, např. jak si myslí, že daná věc z příběhu chutná, jak vypadá daný hrdina apod. Dalšími strategiemi jsou **usuzování, předvídání a shrnování**. Dítě může zkusit předvídat již při samotném prvotním pohledu na knihu, může se pokusit odhadnout, o čem kniha může být, vycházet při tom z ilustrací, které vidí na první straně, či uvnitř knihy. Při usuzování má dítě naopak za úkol vyvodit si ze slyšeného příběhu závěr, či jiné informace, které nebyly přímo řečeny, a nemůže se je nějak dozvědět. Využívá přitom znalosti a informace, které již ví a na základě toho vytvoří novou informaci (Laufková & Goldmannová, 2020).

Koželuhová (2022) přidává k výše zmíněným strategiím **hodnocení**, kdy je úkolem dítěte porozumět jednotlivým postavám a následně vyjádřit, zda s jednáním, kterým je postava typická, souhlasí, či nesouhlasí.

2.3 Využití příběhů pro badatelsky orientované vzdělávání v mateřské škole

Skupina učitelů zabývajících se vědeckou tematikou z projektu PROFILES se rozhodla využít pro výuku vědeckých témat pohádky, které utvořily ucelený rámec pro aktivity, které se zaměřovaly na využití vědeckých metod. Zjistili při tom, že pohádky mohou sloužit jako skvělý pomocník pro výuku vědeckých témat proto, že se objevují v každé kultuře a znají je děti po celém světě. Je tak možné probírat složitější témata z perspektivy, která je pro děti známá a zajímavá a propojit vědecké poznání i s dalšími, mnohdy nesouvisejícími oblastmi. (Bolte & Rauch, 2014).

Koch (2013) ve své publikaci uvádí, že je velmi přínosné neseparovat jednotlivé oblasti, které děti učíme od sebe, ale naopak propojovat i zdánlivě nesouvisející disciplíny. Děti se tak mohou na danou problematiku dívat z nového pohledu a utvořit si širší obraz o dané tématice, a to vše prostřednictvím příběhů. Zdůrazňuje, že tímto způsobem můžeme podpořit rozvoj jejich myšlení a kreativity.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 SADA BADATELSKY ORIENTO VANÝCH AKTIVIT

V aplikační části mé bakalářské práce zpracovávám příběh pro děti, který slouží jako inspirace pro badatelsky orientované aktivity a rovněž si kladu za cíl rozvíjet u dětí jednotlivé strategie pojící se s čtenářskou pregramotností. Každá část příběhu je doplněna o otázky a pro děti srozumitelné činnosti související právě s touto oblastí. Následně se ke každé části pojí badatelsky orientované aktivity.

Souhrnným tématem pro celou aplikační část práce je Počasí. Zvolené téma je v mateřských školách často využívané pro plánování vzdělávacích činností. Domnívám se, že je pro děti přínosné a velmi důležité, aby se seznámily se základními jevy pojícími se s počasím. Především proto, že se s těmito jevy setkávají ve svém životě neustále. Počasí považuji za podnětný námět pro plánování badatelsky orientovaných aktivit, jelikož děti mají s každým ze zmiňovaných jevů již osobní zkušenost, na kterou mohou prostřednictvím sady badatelsky orientovaných aktivit navázat dalšími znalostmi.

3.1 Obecná charakteristika

Cíle aplikační části bakalářské práce:

1. Navrhnout sadu badatelsky orientovaných aktivit pro děti předškolního věku.
2. Realizovat a ověřit sadu badatelsky orientovaných aktivit v mateřské škole.
3. Evaluovat sadu badatelsky orientovaných aktivit a zpracovat doporučení pro praxi v MŠ.

Věk dětí: 5–6 let

Počet dětí: 12–24

Časová náročnost: 8 dní; 30–35 minut v době řízené činnosti

Cíle realizovaných aktivit:

1. Rozvíjet u dětí badatelské dovednosti.
2. Podpořit u dětí rozvoj čtenářské pregramotnosti.

3.2 Harmonogram příběhu a sady badatelsky orientovaných aktivit

Příběh spojený se sadou badatelsky orientovaných aktivit je navržen pro časové rozmezí 8 dnů. Pro každý den je připravena jedna kapitola z příběhu, ze které následně vychází všechny aktivity plánované pro daný den. Každý den se tematicky věnuje jinému meteorologickému jevu. V následujícím přehledu přikládám témata společně se sledovanými cíli, organizační formou, metodami, prostředky a pomůckami, které jsou pro realizaci potřeba.

Pořadí dnů Téma Výzkumná otázka	Cíle	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Den první: Počasí Co již víte o počasí?	Zmapovat u dětí prekoncepty o počasí. Rozvíjet u dětí schopnost pozorování. Seznámit děti s pozorovacím archem.	Skupinová výuka	Metody slovní: rozhovor, vysvětlování, práce s obrazovým materiálem, metody názorně – demonstrační: pozorování jevů, metody badatelské, metody praktické: výtvarná činnost	Pastelky, fixy, papír velkého formátu, příběh, pozorovací arch
Den druhý: Oblačnost Jak vzniká mrak?	Rozvíjet u dětí strategii vizualizace. Rozvíjet u dětí dovednost bádání. Seznámit děti s principem vzniku mraků.	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, dialog, badatelské metody: pokus	Průhledná nádoba, teplá voda, podložka (talíř), kostky ledu, obrazové materiály, příběh

<p>Den třetí:</p> <p>Děšť</p> <p>Jak vzniká déšť?</p>	<p>Rozvíjet u dětí dovednost třídění. Podpořit u dětí rozvoj předčtenářských strategií propojování a hodnocení. Seznámit děti se vznikem deště.</p>	<p>Badatelské vyučování</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, metody dovednostně – praktické: manipulování metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, badatelské metody: pokus</p>	<p>Pozorovací arch, příběh, průhledná nádoba, teplá voda, podložka (talíř), kostky ledu, savé houby, model koloběhu vody, video materiál</p>
<p>Den čtvrtý:</p> <p>Duha</p> <p>Jak vzniká duha?</p>	<p>Seznámit děti s meteorologickým jevem duhy. Rozvíjet u dětí strategii shrnování.</p>	<p>Badatelské vyučování</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, rozhovor, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, badatelské metody: pokus</p>	<p>Kapesní svítilna, recyklovaný papír, CD disk, pozorovací arch, příběh, obrazové materiály</p>
<p>Den pátý:</p> <p>Vítr</p> <p>Jak měříme vlastnosti větru?</p>	<p>Rozvíjet u dětí strategii předvídání. Seznámit děti s vlastnostmi větru.</p>	<p>Badatelské vyučování</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, metody dovednostně – praktické: produkční metody, badatelské metody: pokus</p>	<p>Brčka, papírové kelímky, plastová podložka, izolepa, pozorovací arch, příběh, fén či větrák</p>

<p>Den šestý:</p> <p>Sníh a mráz</p> <p>Jak probíhá tání ledu?</p>	<p>Seznámit děti s badatelskou pomůckou – mikroskopem. Podpořit u dítěte strategii usuzování.</p>	<p>Vzdělávací centra</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, instruktáž badatelské metody – pokus</p>	<p>Mikroskop, led, sůl, nádoby, vlažná voda, pozorovací arch, příběh, obrazové materiály</p>
<p>Den sedmý:</p> <p>Slunečno</p> <p>Jak měříme teplotu?</p>	<p>Seznámit děti s principem fungování teploměru. Rozvíjet u dětí dovednost měření.</p>	<p>Badatelské vyučování</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, metody dovednostně – praktické, badatelské metody – pokus</p>	<p>Teploměry, obrazové materiály, příběh, pozorovací arch, nádoba s ledem, nahřívací polštář</p>
<p>Den osmý:</p> <p>Meteorologické zpravodajství</p> <p>Co jste se dozvěděli nového?</p>	<p>Rozvíjet u dětí interpretaci zjištěných faktů a kvantifikaci.</p>	<p>Badatelské vyučování</p>	<p>Metody slovní: vysvětlování, rozhovor, dialog, diskuse, práce s obrazovým materiálem</p>	<p>Pozorovací archy dětí, obrazové materiály, lepidlo, příběh</p>

Tabulka 1 – Harmonogram

3.3 Realizace sady badatelsky orientovaných aktivit

V této části bakalářské práce podrobně rozepisuji celý vytvořený příběh, který je rozdělen na kapitoly a fáze. Kapitol příběhu je osm a každá z nich je určena pro jeden den realizace v mateřské škole. Na fáze je příběh rozdělen tehdy, kdy se průběh předčítání prolínal s připravenými aktivitami. Jednotlivé fáze příběhu jsou psány kurzívou a označeny tak, aby byly snadno rozeznatelné od popisu samotných aktivit. V textu lze identifikovat přímou řeč, která byla použita pro vyjádření myšlenek postav. Pro vizuální znázornění postav byly použity zalaminované obrazové materiály, a to ve všech případech, kdy byla přímá řeč postav aplikována.

Pro každý příběh byly připraveny otázky, či aktivita spojená s rozvojem předčtenářských strategií. S některými příběhy byly spojeny i audio efekty – například nahrávky zvuků deště a větru. Sada badatelsky orientovaných aktivit obsahuje 10 různorodých činností, které jsou propojeny s konkrétním příběhem.

Každá podkapitola má stejnou strukturu: nejprve přikládám rozepsané fáze příběhu, následují otázky a aktivity spojené s rozvíjením čtenářské pregramotnosti uvedené v textu, či tabulce. Dále se zaměřuji na samotnou sadu badatelsky orientovaných aktivit. Ta zahrnuje dopodrobna rozepsaný průběh dané aktivity, didaktické cíle, organizační formy, vyučovací metody a prostředky s pomůckami. V neposlední řadě zmiňuji také úroveň bádání a konkrétní aktivity badatelsky orientovaného vzdělávání. Následně uvádím vysvětlení daného jevu a svoji reflexi vztahující se k ověřování daných aktivit v mateřské škole. V reflexi se vždy vyjadřuji ke všem aktivitám realizovaným v průběhu jednoho dne.

3.3.1 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den první

Téma: Počasí

Výzkumná otázka: Co již víte o počasí?

První fáze příběhu: *Milé děti, v následujících osmi dnech se budeme společně věnovat příběhu, který mi pro Vás zanechal chlapec jménem Toník. Je to vyprávění o dobrodružství, které zažíval, když ho v dětství hlídala jeho babička Maruška. Často k ní jezdil na prázdniny. Byl to malý, čiperný kluk, o něco mladší, než jste teď vy.*

Dokážete mi říct, kolik je vám roků? Toníkovi byly tehdy 3 roky. Jeho dobrodružství provází mnoho záhad a otázek, které společně budeme zkoumat, abychom Toníkovi pomohli přijít na řešení jeho otázek a on mohl porozumět mnoha věcem, které během svého dobrodružství zažil. Proto je potřeba, abychom pozorně poslouchali, to je moc důležité.

Toník byl obyčejný chlapec, který pocházel z města, které se jmenuje Zlín. Byl velmi zvědavý a velmi rád pokládal mamince a tatínkovi spoustu otázek a zkoumal, co se okolo něj děje. Bydlel s rodiči v malém domku se zahradou, kde toho bylo na zkoumání opravdu mnoho. Mohl zkoumat rostliny, které maminka pěstovala, nářadí, které tatínek používal k různým pracím, které vykonával a mnoho dalšího. Toník měl ale jednu opravdu speciální zálibu. „Nejraději jsem pozoroval oblohu, hlavně u babičky na zahradě. Uprostřed totiž stál malý travnatý kopeček, ze kterého jsem měl dobrý rozhled. Podívali jste se už někdy na oblohu? Pamatujete si, co jste tam viděli?“

Na prázdniny jezdil Toník ke své babičce Marušce, která bydlela na venkově. Její dům stál na samotě u lesa. Toník tam jezdil na prázdniny a hlídání pokaždé, když jeho rodiče měli moc práce, nebo zrovna nešel do školky. Měl babičku moc rád, i přesto, že si s ním nehrála tolik jako maminka s tatínkem doma ve Zlíně. Toník si musel vystačit většinou sám.

Babička měla velikou zahradu, která Toníkovi připomínala obrovskou louku. Byl na ní i velký travnatý kopec, kde si Toník hrával s balonem, či s psem, kterého babička opatrovala, aby nebydlela úplně sama a při tom si všiml, že se děje něco zvláštního. Každý den, který na zahradě strávil, byl něčím zvláštní a neobyčejný. „Nejprve jsem nechápal, proč mi každý den připadá tak jiný, ale postupně jsem si začal všimnout toho, že se obloha během dnů mění a stále se chová jinak. Někdy mě hrálo cosi zářícího z nebe, jindy obloha vyváděla neplechu a hlasitě rámusila. Občas jsem nemohl na travnatém kopečku ani stát, protože mě stále něco postrkovalo a táhlo dopředu. A o mrazivých dnech padalo z oblohy něco bílého a studeného. Napadá vás, co jsem na babiččině zahradě pozoroval? Jak tomu všemu říkáme?“

Děti nejprve vyjmenovávaly různé meteorologické a atmosférické jevy jazykem typickým pro předškolní věk. Následně byly schopné pojmenovat tyto jevy souhrnně „počasím“.

„Ano, pozoroval jsem měnící se počasí. A proto, že jsem tomu všemu, co jsem viděl, zcela nerozuměl, zanechal jsem pro vás v mateřské škole příběhy s úkoly, pomocí kterých byste mi mohli vysvětlit a pomoci porozumět tomu, co jsem během svého dobrodružství zažil.

Co myslíte, zvládnete to? Je ale potřeba, abyste během toho počasí také pozorovali. Vidíte z okna na oblohu děti? Naším prvním úkolem bude každý den zjistit, jaké je venku počasí.“

Četba příběhu byla přerušena a následovala 1. badatelsky orientovaná aktivita, která **byla realizována každý den.**

BOV aktivita č. 1

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Pozorování počasí a záznam do pozorovacího archu	Strukturované bádání; pozorování	Badatelské vyučování	Metody slovní: rozhovor, vysvětlování, práce s obrazovým materiálem, metody názorně – demonstrační: pozorování jevů, metody badatelské	Příběh, obrazové materiály k příběhu, pozorovací arch, vystřižené symboly počasí, lepidla

Tabulka 2 – BOV aktivita č. 1

Průběh aktivity: Aktivitu jsem zahájila vysvětlením, co děti v průběhu činnosti budou mít za úkol. Za pomoci pozorovacího archu ve formátu A4 jsem všem ukázala, jakým způsobem budeme pozorované počasí zaznamenávat. Arch byl vytvořen pomocí online nástroje Canva.com – je složen z 8 políček, do kterých děti lepí symboly počasí na základě pozorování. Nejprve jsme si s dětmi všechny symboly pojmenovali a objasnili, co znamenají. Konkrétně se jednalo o symbol slunečného a deštivého počasí, dále byla v nabídce oblačnost, duha, mlha, bouře, vítr a sníh. Děti dokázaly jednotlivé symboly rozpoznat, proto jsme se přesunuli k další části aktivity, a to bylo pozorování počasí z okna. Poslední částí aktivity bylo nalepit symbol počasí, které děti mohly z okna pozorovat do svého pozorovacího archu, podepsat si svůj pozorovací arch (pokud to bylo v možnostech dítěte) a vysvětlit, co za symbol si dítě vybralo a proč. Děti si v daný den vybíraly především symbol oblačnosti. Chlapec se specifickými vzdělávacími potřebami si vybral symbol sněhu.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí soustředěné pozorování.
2. Seznámit děti s pozorovacím archem.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Pozorovat meteorologické jevy.
2. Zaznamenat obsah pozorování do pozorovacího archu.

Kompetence:

- Dítě dokáže soustředěně pozorovat meteorologické prvky.
- Dítě dokáže zaznamenat obsah pozorování do pozorovacího archu.

Druhá fáze příběhu: „*Také by mi moc pomohlo, kdybyste mi řekli, co se vám vybaví, když se řekne počasí? Jaké už znáte a co o něm víte? Myslíte, že to zvládnete nakreslit? Naším dalším společným úkolem bude nakreslit ve skupinách na papíry druhy počasí, které známe a sdělit ostatním, co o něm víme.*“

BOV aktivita č. 2

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Kresba myšlenkové mapy	Strukturované bádání	Skupinová práce	Metody slovní – rozhovor, dialog, diskuse, práce s obrazovým materiálem, metody praktické – výtvarná činnost	Příběh, obrazové materiály k příběhu, 4 papíry formátu A6, pastelky, voskovky, fixy, nůžky, lepidlo

Tabulka 3 – BOV aktivita č. 2

Průběh aktivity: Aktivitou jsem navázala na krátké pokračování příběhu, během kterého jsem využila obrazový materiál znázorňující chlapce Toníka. Dětem jsem vysvětlila, že teď budeme pracovat ve skupinách u pracovních stolků. Do skupin jsem děti rozdělila za pomoci obrázků, které byly rozmístěny různě po třídě. Úkolem dětí bylo vybrat si jeden z obrázků a najít další děti, které mají obrázek stejný. Tímto způsobem se děti rozdělily do skupin. Ke stolům byly rovněž rozděleny za pomoci obrázků – jednotlivé obrázky byly připevněny na každém stole, aby byla zajištěna lepší orientace po třídě. U každého stolu byly připraveny všechny pomůcky, které děti k aktivitě potřebovaly. V průběhu tvorby myšlenkové mapy jsem se pohybovala po třídě mezi dětmi a pokládala jim otázky, které byly stěžejní pro zmapování dětských prekonceptů ohledně počasí. Kresba dětí trvala přibližně 10 minut – následně jsme se přesunuli zpět do herny, kde každá skupina svoji kresbu představila ostatním – děti popisovaly, co na myšlenkovou mapu nakreslily a proč.

Cíle z pohledu učitele:

1. Zmapovat dětské prekoncepty o počasí.
2. Rozvíjet u dětí spolupráci.
3. Podpořit u dětí rozvoj samostatného projevu.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Popsat nakreslené jevy.
2. Komunikovat s ostatními dětmi ve skupině.
3. Představit kresbu ostatním dětem.

Kompetence:

- Dítě dokáže popsat nakreslený jev spojený s počasím.
- Dítě dokáže spolupracovat ve skupině.
- Dítě dokáže vyjadřovat své myšlenky před ostatními ve třídě.

Vybrané zmapované prekoncepty:

- Mraky, které vidíme na obloze, jsou utvořeny z cukrové vaty.
- Když vidíme na obloze mraky, znamená to, že bude bouřka.

- Duha vzniká spojením „sluníčka“ a deště.
- Blesky zapalují stromy.

Třetí fáze příběhu: *Dnes jsme společně s Toníkem pozorovali počasí a vyzkoušeli si zaznamenávání do pozorovacích archů. Následně jsme si nakreslili, co již víme o počasí a společně si vysvětlili, co jsme nakreslili. Ještě, než si půjdeme hrát, tak si zopakujeme, o čem naše dnešní vyprávění bylo.*

Otázky rozvíjející čtenářskou pregramotnost:

Otázky byly cíleny především na porozumění textu a následné hledání souvislostí na úrovni „já – text“.

Jak se jmenuje chlapec, který nám v mateřské škole zanechal své příběhy?

Co tento chlapec nejraději dělá a proč?

Ke komu jezdí Toník na prázdniny?

Kde nejraději pozoruje oblohu?

Sebereflexe:

Každou sebereflexi zpracovávám s ohledem na předem stanovená kritéria, dle kterých mě následně hodnotila i paní učitelka přítomna po dobu realizace mé bakalářské práce:

1. Přípravenost na realizované výstupy, promyšlenost činností
2. Didaktická a odborná úroveň činností, obsahové zpracování, soulad aktivit s koncepcí BOV vzdělávání
3. Organizace realizovaných činností

Na výstup jsem měla pečlivě a svědomitě připraveny všechny prostředky a pomůcky. Pro potřeby oživení a aktivizace dětí v průběhu četby jsem měla připraveny obrazové materiály znázorňující hlavní postavu příběhu. Některé z obrazových materiálů, konkrétně symboly počasí bych při příští realizaci připravila ve větším formátu, aby na ně bez problému viděly všechny děti ve třídě. Činnosti na sebe srozumitelně navazovaly.

Aktivity byly vhodné a přiměřené věku a schopnostem dětí, které je realizovaly. Stanovené cíle z pohledu učitele a dítěte byly naplněny. BOV aktivita č. 1 a č. 2 byly v souladu s koncepcí badatelsky orientovaného vzdělávání. BOV aktivita č. 2 sloužila spíše jako zmapování toho, co již děti o tématu ví a jak by se dala sada badatelsky orientovaných aktivit dále upravit, tak, aby byla pro děti co nejvíce přínosná a zajímavá.

Z hlediska organizace hodnotím výstup jako zdařilý. I přesto se objevilo několik kritických momentů, které jsem vzala v úvahu a v dalších výstupech jsem se snažila o nápravu těchto nedostatků. Pro motivaci dětí k aktivitám spojeným s příběhy jsem měla připravenou krabičku s 8 obálkami – v každé obálce jsem měla připraveny obrázky aktivit, které budeme daný den realizovat. Měly sloužit jako poselství a odkaz od hlavní postavy z příběhu – Toníka. Tyto obálky jsem následně vyhodnotila jako rušivý element, jelikož děti neposlouchaly daný příběh, ale více se soustředily jen na moment, kdy se otevře krabička. V následujících výstupech jsem se snažila děti motivovat více prostřednictvím samotných příběhů a krabičku s obálkami jsem vyřadila.

Vzhledem k tomu, že v den ověřování prvního příběhu a BOV aktivit bylo ve třídě přítomno málo dětí, byl výstup i z hlediska organizace dobře uchopený a zvládnutý.

3.3.2 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den druhý

Téma: Oblačnost

Výzkumná otázka: Jak vzniká mrak?

První fáze příběhu: *Včera jsme si společně vyprávěli o chlapci, který pro nás v mateřské škole zanechal příběhy ze svého dobrodružství u babičky na venkově. Jak se chlapec jmenoval a jaké aktivity, které nám připravil, jsme si včera vyzkoušeli? „Dobré ráno děti, jsem rád, že si na moje včerejší povídání vzpomínáte. Než vám paní učitelka přečte další část příběhu, je potřeba vyplnit náš záznamový arch o počasí, co myslíte? Zvládnete to?“*

Zde jsem příběh přerušila a pokračovala **opakováním BOV aktivity č. 1** – pozorování počasí. Aktivitu jsem s dětmi realizovala u pracovních stolků a po zaznamenání pozorování daného dne jsem se s nimi přesunula zpět do herny, kde jsem pokračovala v předčítání příběhu.

Druhá fáze příběhu: *Dnes si přečteme pokračování vyprávění, které nám tu Toník zanechal. Toník byl na prázdninách u babičky. Ráno si chlapec řekl, že se podívá za psem Rexem, který byl ve svém výběhu. Toník psa pustil a společně si to zamířili rovnou na malý travnatý kopec na zahradu, kde babička bydlela. Společně si hráli a dováděli a až byli unavení, tak si lehli do trávy. Toník měl velmi rád polehávání v trávě, protože měl tak lepší výhled na to, co se děje nad ním.*

Dnešní den byl vskutku speciální. Obloha byla úplně modrá, podobně jako povlečení, které měl u babičky ve svém pokoji. Ta barva se mu moc líbila. Když se ale pozorně zadíval, uviděl, jak po obloze putují podivné šedé a bílé útvary. „To je tedy zvláštní, takové obrázky na svém povlečení nemám“, pomyslel si Toník. Rychle se zvedl z trávy a rozhodl se, že bude utíkat, aby zjistil, co to je a kam to má namířeno. Utíkal, co mu nohy stačily, ale stále se mu zdálo, že nestíhá. Za pár chvil už žádný z těch útvarů nemohl najít. „To je divné, řekl jsem si. Jsem docela rychlý a už běžím nějakou chvíli, přece jsem to nemohl ztratit. Vrtalo mi hlavou, co jsem to vlastně viděl, proto jsem se rozhodl, že se zeptám Rexe. Co myslíte, věděl Rex, co jsem na obloze viděl?“ Rexe takové otázky obyčejně moc nezajímaly, jen se na Toníka zvědavě podíval. Proto Toník utíkal zpět do domu babičky. Ta byla ale zaneprázdněná přípravou večeře. Toník tak na své otázky odpověď nedostal. „Co myslíte děti, pomůžete mi přijít na to, co jsem na obloze viděl a kde se to vzalo?“

Zde jsem předcítání příběhu pozastavila. Děti měly v průběhu četby, i po ní možnost vyjádřit své myšlenky a odpovědi na všechny kladené otázky. Pokračovala jsem otázkami kladenými učitelem, které děti směřovaly k aktivitám rozvíjejícím čtenářskou pregramotnost.

Ano správně, Toník na obloze mohl zpozorovat mraky. Co myslíte děti, vypadají mraky stále stejně? Nebo se jejich podoba mění? Jak to, že se pohybují po obloze? Slyšeli jste někdy o tom, že máme několik druhů mraků? Dokážete v knížkách najít, jak tyto mraky vypadají?

Třetí fáze příběhu: *„Na zahrádce jsem často sledoval všechny druhy těchto mraků. Ted' bych byl rád, kdybyste si na chvíli zavřeli oči a zkusili si představit, jak sedím na travnatém kopečku u babičky, hraji si s pejskem Rexem a pozoruji oblohu.*

Po obloze putují různé mráčky, které pozoruji a přemýšlím, co mi připomínají. Co vám tyto mraky připomínají?“

Otázky a aktivity pro rozvoj čtenářské pregramotnosti:

Práce s textovým a obrazovým materiálem – encyklopediemi

Průběh aktivity: Děti měly v prostoru třídy k dispozici několik encyklopedií a zalaminovaných obrazových materiálů formování mraků a jednotlivých typů mraků. Úkolem bylo si tyto materiály libovolně prohlédnout.

Cíl aktivity: Seznámit děti s možností vyhledávání informací v odborných zdrojích.

Vizualizace příběhu

Průběh aktivity: Děti si pohodlně uvelebily na koberec a jejich úkolem bylo zavřít oči. Následně jsem děti pomocí části příběhu navedla k tomu, aby si představovaly mraky, které mohl Toník na obloze vidět. Na závěr mi děti sdělily, zda si nějaký takový mrak dokázaly představit, či nikoliv.

Cíl aktivity: Rozvíjet u dětí strategii vizualizace.

Pokračování příběhu: *Toník již ví, že to byly mraky, co na obloze viděl. Dumá ale nad tím, jak tyto mraky vznikly. Víte děti, jak takový mrak vzniká? Co kdybychom si zkusili vytvořit mrak přímo tady ve třídě?*

Vysvětlení vzniku mraku: Planeta Země je z větší části tvořena vodou. Obklopuje nás v podobě oceánů, řek, jezer a podobně. Když vodu zahříváme, odpařuje se z ní vodní pára, která se vznáší vysoko nad nás směrem k nebi. Až doputuje do dostatečné výšky, začne být vzduch kole páry chladný a promění páru zpět ve vodní kapky. Kapky se následně obalí miniaturními částicemi, které poletují ve vzduchu a vytvoří se mrak (Konečná & Marková, 2019).

BOV aktivita č. 3

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Tvorba mraku	Potvrzující bádání, předpovídání	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, dialog, Badatelské metody: pokus	Průhledná nádoba, teplá voda, podložka (talíř), kostky ledu, obrazové materiály, lak na vlasy

Tabulka 4 – BOV aktivita č. 3

Průběh aktivity: Pro potřeby pokusu jsem děti rozdělila do 4 čtyřčlenných skupin totožným způsobem jako předešlý den. Postupně jsem každé skupině rozdala potřebné pomůcky a vysvětlila, jak budou během pokusu postupovat. Na připravených nádobách byl jednoduchým způsobem načrtnut koloběh vody, aby si děti dokázaly lépe představit, jak tvorba mraku skutečně funguje. Během pokusu jsem se snažila děti vést otázkami k předpovídání toho, co se stane při dalším kroku. Na úvod bylo potřeba zahřát sklenici pomocí teplé vody. Teplá voda byla pro skupiny připravena v nádobě, ze které si ji děti přelily do své skleněné sklenice. Na stole měly děti připraveny víka od skleněných nádob a jejich úkolem bylo víko otočit a umístit do něj ledové kostky. Následně děti toto víko položily na sklenici takovým způsobem, aby neunikalo žádné teplo ze sklenice s vodou. Posledním krokem bylo vstříknout do sklenice lak na vlasy, který pro nás v podmínkách mateřské školy představoval mikročástice, které se vyskytují ve vzduchu. Následně děti pozorovaly, zda se ve sklenici vytvořila napodobenina mraku.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí dovednost předpovídání.
2. Seznámit děti s principem vzniku mraků.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Předpovídat co se stane v průběhu pokusu.
2. Popsat, jak vzniká mrak.

Kompetence:

- Dítě dokáže předpovídat v průběhu pokusu.
- Dítě dokáže popsat proces vzniku mraku.

Závěr příběhu: „*Tak co děti? Líbil se vám pokus? Dokážete mi už o mracích něco říct? Vysvětlíte mi prosím, jak takový mrak vzniká?*“ *Dnes jsme si společně povyprávěli mnoho o mracích. Zkusili jsme si pokus s mrakem ve sklenici a příště nás čeká pokračování příběhu o Toníkovi a dešti.* Na závěr jsem s dětmi vedla rozhovor o tom, jak vzniká mrak.

Vlastní reflexe: Na výstup jsem měla připraveny všechny potřebné prostředky a pomůcky. U předčítání příběhu pro děti jsem využívala různorodých obrazových materiálů, které sloužily pro oživení, motivaci a aktivizaci dětí. U samotné BOV aktivity by bylo vhodnější zabezpečit pomůcky pro každé dítě jednotlivě, jelikož spolupráce ve skupině byla pro ně u tohoto konkrétního pokusu poměrně složitá.

Domnívám se, že se mi podařilo dodržet koncepci badatelsky orientovaného vzdělávání. Jednalo se o úroveň potvrzujícího bádání, při kterém si měly děti ověřit, zda daný jev opravdu můžeme vytvořit i v podmínkách mateřské školy, což se s menšími potížemi podařilo. Jeden z chlapců na závěr aktivity prohlásil „Paní učitelko, to je fake.“ Z tohoto vyjádření usuzuji, že bylo pro některé děti těžké představit si, že podobným způsobem vzniká mrak i ve skutečnosti.

Organizace výstupu byla chaotičtější, především z toho důvodu, že děti byly rozděleny na méně skupin. Pro snadnější organizaci by bylo vhodnější rozdělit děti do více skupin a zabezpečit více pomůcek. Děti byly v daný den velice živé a roztěkané, snažila jsem se k nim však přistupovat vlídně a s respektem.

3.3.3 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den třetí

Téma: Déšť

Výzkumná otázka: Jak vzniká déšť?

Vysvětlení: Po nebi putuje spousta různých mraků, jejichž vznik byl již vysvětlen u předchozího pokusu. Mraky jsou tvořeny velkým množstvím vody a miniaturních částicek vyskytujících se ve vzduchu, které jsou velmi lehké. Proto, aby se snesly zpět na zem, musí získat určitou hmotnost, při které se uvolní a spadnou zpět na zemský povrch. (Konečná & Marková, 2019).

První fáze příběhu: *Bylo brzké ráno, když Toníka probudilo podivné ťukání. Rozhlížel se po pokoji, ale nikde nic zvláštního neviděl. Rychle proto volal na babičku. „Babičko, už jsem vzhůru, ty jsi na mě ťukala?“ Babička na Toníka neťukala. Pomalu přišla k postýlce, chlapečka zvedla a povídá. „Dešťové kapky nám padají na okno, proto se ti zdá, že na tebe někdo ťuká.“ Babička pobídla Toníka, aby se převlékl z pyžama. „Dnes nás čeká výlet do města.“ řekla a odešla Toníkovi nachystat svačinu na cestu. Toník měl u babičky mnoho věcí, které si mohl obléct, a protože byl ještě malý, nevěděl si rady. „Co myslíte děti, pomohli byste mi vybrat, co si na výlet obléct? Dokázali byste mi roztrdit věci na hromádky, abych v tom neměl takový zmatek?“*

BOV aktivita č. 4

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Třídění obrazového materiálu	Strukturované bádání, třídění	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, rozhovor, metody názorně – demonstrační: práce s obrazem, metody dovednostně – praktické: manipulování	Obrazové materiály, gymnastické obruče

Tabulka 5 – BOV aktivita č. 4

Postup aktivity: Pro potřeby realizace jsem již před začátkem řízené činnosti v prostoru herny rozmístila jednotlivé ilustrace oblečení a doplňků, které jsou typické pro jednotlivé druhy počasí. S dětmi jsem se přemístila na druhou stranu herny, které se stala výchozím bodem pro danou aktivitu.

Obrazových materiálů bylo větší množství, proto si děti chodily vždy ve trojicích vybrat libovolnou ilustraci oblečení, či doplňků a ty následně třídily do gymnastických obručí dle toho, do jakého počasí by si konkrétní kousky oblékly.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí badatelskou dovednost třídění.
2. Podpořit u dětí rozvoj orientace v prostoru.

Díle z pohledu dítěte:

1. Roztřídit obrazové materiály dle funkčnosti.
2. Umístit obrazové materiály na správné místo.

Kompetence:

- Dítě dokáže třídít obrazové materiály.
- Dítě se dokáže orientovat v prostoru.

Druhá fáze příběhu: *Toník se oblékl a přišel za babičkou s deštníkem v ruce. „Babičko, na co potřebuji tuhle věc?“ Babička však Toníka neslyšela. „Děti, potřebuji si vzít tuhle věc? K čemu jsem ji mohl potřebovat?“*

Otázky rozvíjející čtenářskou pregramotnost – strategii propojování

Proč bude Toník deštník potřebovat?
Z čeho jsme poznali, že v příběhu prší?
Používáte deštník, když někam jdete s rodiči?
Co dalšího používáme, když venku prší?

Babička si připravovala potraviny na trh. Jeli s Toníkem na tržiště do města poblíž místa, kde babička bydlela. Hodně zahradničila, proto občas prodávala zeleninu, které měla víc, než potřebovala. Babička měla za jízdním kolem připevněný malý vozík, ve kterém vezla zeleninu. Toník měl malou sedačku za sedátkem babičky a jeho úkolem bylo držet babičce a sobě nad hlavou deštník.

Pokračovala jsem otázkami cílenými na rozvoj strategie hodnocení:

„Co myslíte děti, jelo se mi tak do městečka dobře? Co byste si vzali vy, aby na vás nepršelo? Bylo od babičky správné mi dát takový úkol? Co se mohlo stát, když jsem po celou dobu cesty držel deštník?“

Ve městě si babička vyskládala zeleninu a ovoce na dřevěný stůl, který byl na trhu připravený, a začala prodávat. Toník chvíli babičce pomáhal a až ho to nebavilo, tak pozoroval dění okolo sebe. Stále velmi pršelo a z jízdy do města měl dokonce promočené kalhoty. „Jak je možné, že z nebe padají takové mokré kapky? Víte to děti? Co to je vlastně déšť a jak vzniká?“

Toník nebyl s babičkou na trhu dlouho. Velmi brzy vše prodala a jeli zpět domů tam, kde bydlela. „Babičko, proč jsem tak promočený, odkud se bere ten déšť?“ Naléhal na babičku Toník. Babička se zamyslela a potom přišla s nápadem vyrobit pro Toníka model a vyzkoušet si společně s ním pokus. Tento model nám Toník nechal v naší třídě a všichni si ho teď společně můžeme prohlédnout. „Babička mi vyrobila model a potom se mnou zkoušela pokus, který jsem ale moc nepochopil. Myslíte, že byste ho pochopili lépe děti? Tak se do toho můžete pustit.“

BOV aktivita č. 5

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Jak vzniká déšť?	Strukturované bádání, pozorování, hledání vztahů	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, badatelské metody: pokus	Pozorovací arch, příběh, průhledná nádoba, teplá voda, podložka (talíř), kostky ledu, savé houby, model koloběhu vody, video materiál

Tabulka 6 – BOV aktivita č. 5

Průběh aktivity: Pokus jsem realizovala se všemi dětmi najednou. Společně jsme vytvořili ve třídě velký půlkruh tak, aby na připravené pomůcky viděly všechny děti. Pro potřeby pokusu jsem měla vyrobený model koloběhu vody, který jsem umístila doprostřed půlkruhu. Nejprve jsem si s dětmi popovídala o tom, co vidí a jak si myslí, že déšť může vznikat. Potom jsem si vzala sklenici, do které jsem přidala teplou vodu. Postupovala jsem podobně, jako u předešlého pokusu s mraky, děti mi proto dávaly různé instrukce, co si myslí, že bych měla dále udělat. Na víko sklenice jsem dále umístila led a tuhle sklenici jsem položila do rabice s modelem koloběhu vody. Po chvíli začaly z okrajů sklenice stékat kapky vody. Abych celý pokus pro děti umocnila, měla jsem připraveny dvě savé houby – naplněné vodou a dětem jsem vysvětlila, že jsou to mraky nasycené vodou – tyto mraky se nasatí a když již mají v sobě mnoho vody, tak se spustí déšť.

Na pokus jsem navázala realizací **BOV aktivity č. 1**. Na závěr jsem s dětmi vedla rozhovor o aktivitách daného dne a o tom, jak funguje koloběh vody.

Cíle z pohledu učitele:

1. Představit dětem princip koloběhu vody.
2. Rozvíjet u dětí badatelskou dovednost hledání vztahů.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Popsat, jak funguje koloběh vody.
2. Najít vztah mezi pokusem vzniku mraku a vzniku deště.

Kompetence:

- Dítě dokáže popsat koloběh vody.
- Dítě dokáže hledat vztah mezi jednotlivými zkušenostmi.

Vlastní reflexe: Příprava aktivit pro dnešní den byla poměrně náročná, vzhledem k tomu, že bylo potřeba zajistit potřebné množství pomůcek a vyrobit model koloběhu vody. K aktivizaci a motivaci dětí při četbě příběhu jsem měla připravené další obrazové materiály, tentokrát doplněné i o audio efekty doplňující samotný příběh.

Audio efekty hodnotím jako velice účinné, jelikož děti, jakmile je uslyšely, okamžitě zpozorněly. Činnosti byly úměrné věku a schopnostem dětí. Všechny děti byly schopné roztřídit obrazové materiály oblečení dle toho, do jakého počasí bychom si je mohli obléct. Z hlediska úrovně bádání šlo o strukturovanou úroveň, která usiluje o to, aby děti přišly s výsledkem bádání samy, což hodnotím jako naplněné. I při druhé aktivitě (pokusu) byly děti schopné popsat, co se dělo, především proto, že podobný pokus si samy vyzkoušely již o den dříve.

Organizace výstupu byla klidná a zdařilá. Po předešlých dvou dnech v mateřské škole jsem již věděla o některých kritických záležitostech, které organizaci narušují, což byl především nadbytek obrazových materiálů a pomůcek, které jsem měla položené v těsné blízkosti dětí. Obrazové materiály děti rozptylovaly a všechny děti si je toužily tzv. „osahat“.

3.3.4 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den čtvrtý

Téma: Duha

Výzkumná otázka: Jak vzniká duha?

Vysvětlení: Pro vznik duhy je potřeba, aby v průběhu deště také svítilo Slunce, jehož světlo se ve vzduchu setkává s kapkami vody. Když se sluneční paprsek potká s kapkou vody, rozláme se na sedm různých barev, které následně vidíme v podobě duhy. (Konečná & Marková, 2019).

První fáze příběhu: *Jednoho slunného odpoledne seděl Toník na kopci u babičky na zahradě. Měl odtud velmi dobrý výhled do okolí. Na obloze pozoroval mraky. Toník házel balón Rexovi, když v tom ucítil, jak se ho něco mokrého dotklo. „To jsem se lekl, co to na mě spadlo?“ řekl Toník. „Co myslíte děti, že na mě mohlo z nebe spadnout?“ Najednou se na Tonika snesla spoušť mokrých kapiček vody. Toník již věděl co se děje. „Víte to i vy děti? Pamatujete si, jak jsem byl s babičkou na trhu ve městě? Pamatujete si příběh o cestě na trh? Co se mi přihodilo? A co jste mi pomáhali zjistit? Ano správně, s Vaší pomocí jsem zjistil, kde se bere dešť.“ Jedna věc ale byla přece jen neobvyklá. Na obloze jasně svítilo Slunce. „Jak je možné, že svítí Slunce a prší? Není to nějaké podivné děti?“ Toník si hrál dál s pejskem Rexem, když v tom na obloze uviděl krásný oblouk zářící barvami? „Co myslíte děti, že jsem na obloze viděl? Ano správně, byla to duha. Víte, jak vzniká duha?“*

Toník to nevěděl, proto se rychle utikal zeptat babičky. „Babičko, babičko, víš, kde se bere na obloze duha?“ Babička začala Toníkovi vyprávět „Vidíš Toničku to krásně zářící Slunce na obloze a jeho paprsky? A vidíš ty kapičky vody, které padají z nebe? Když se světlo, které slunce vyzařuje, potká a prochází těmito kapkami, tak se zlomí. A tak vznikne taková krásná barevná duha. Víš Toničku, jaké barvy můžeme na duze pozorovat? Chtěl by sis také zkusit takovou duhu vytvořit?“

Takovou duhu si můžeme vytvořit i doma. Jen k tomu potřebujeme místo slunečních paprsků a vody CD a baterku, kterou na takové CD posvítíme. CD totiž ze zadní strany rozkládá světlo podobně jako sluníčko s kapkami vody. Dokážete na základě pokusu odhalit, jaké barvy duhy můžeme na obloze pozorovat?

BOV aktivita č. 6

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Jak vzniká duha?	Potvrzující bádání; předpovídání, pozorování	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, rozhovor, Metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, Badatelské metody: pokus	Kapesní svítilna, recyklovaný papír, CD disk, pozorovací arch, příběh, obrazové materiály

Tabulka 7 – BOV aktivita č. 6

Průběh aktivity: Děti jsem rozdělila do 5 skupin stejným způsobem jako při předešlých aktivitách. Každá skupina měla na pracovním stolku recyklovaný papír, CD disky, kapesní svítilnu a obrazový materiál duhy, který sloužil jako pozorovací arch barev zobrazených na duze. Každé dítě si vzalo vlastní CD disk a kapesní svítilnou posvítilo na disk pod takovým úhlem, aby se na recyklovaném papíře objevila duha. Děti si postupně zkoušely svítit na CD disky různými způsoby tak, aby se jim duha zobrazila co nejzřetelněji. Po zobrazení duhy měly děti za úkol vybarvit pozorovací arch pastelkami takovými barvami, jaké viděly při realizaci pokusu.

Děti, které byly rychlejší, měly možnost vyzkoušet si pokus znovu, nebo vyplnit pozorovací arch z **BOV aktivity č. 1**, který vyplňovaly celých 8 dnů.

Cíle z pohledu učitele:

1. Seznámit děti s meteorologickým jevem duhy.
2. Rozvíjet u dítěte zrakovou paměť.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Popsat, jak vzniká duha.
2. Zaznamenat barvy zobrazující se na papíře do pozorovacího archu.

Kompetence:

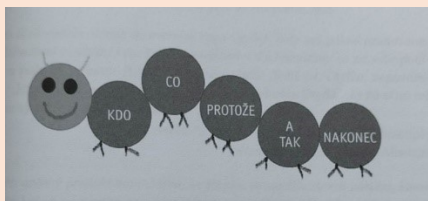
- Dítě dokáže popsat meteorologický jev duhy.
- Dítě si dokáže zapamatovat barvy zobrazující se na papíře.

Následně jsem se s dětmi přemístila zpět do prostorů herny, kde jsem navázala na pokus pokračováním příběhu a aktivitou pro rozvoj čtenářské pregramotnosti.

Druhá fáze příběhu: „*Společně jsme si vytvořili duhu a zjistili jsme, jaká barvy se na ní zobrazují. Dokážete mi děti shrnout vyprávěním příběh o tom, jak jsem poprvé duhu spatřil?*“

Aktivita pro rozvoj čtenářské pregramotnosti – strategie shrnování

Pro děti jsem měla připraveny zalaminované obrázky znázorňující některé pasáže z příběhu. Úkolem bylo prohlédnout si obrazové materiály a následně shrnout a převyprávět klíčové momenty příběhu prostřednictvím následujícího schématu, dle Koželuhové, (2022):

Obrázek 1 – Schéma shrnování děje

Vlastní reflexe: Dnešní výstup hodnotím z hlediska připravenosti a promyšlenosti jako nejvíce zdařilý. Pro děti jsem byla schopná zajistit dostatečný počet prostředků a pomůcek k výuce, tudíž nenastával žádný problém s organizací a zapojením všech dětí do aktivity.

Z hlediska didaktické a odborné úrovně činností se domnívám, že aktivity naplnily mnou stanovené cíle a byly odpovídající schopnostem a věku dětí.

Organizace výstupu byla přehledná, klidná a zdařilá. Všechny děti věděly, co přesně mají dělat a jaké aktivitě se zrovna věnovat. Zdálo se, že je aktivita velmi zaujala.

3.3.5 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den pátý

Téma: Vítr

Výzkumná otázka: Jak měříme vlastnosti větru?

Vysvětlení: Vlastnosti větru můžeme měřit za pomoci sofistikovaného zařízení nazývaného anemometr. Ten slouží pro zjišťování rychlosti a směru proudění větru.

První fáze příběhu: *Toník byl u babičky na prázdninách už pár dní, když měla přijet návštěva. Byla to speciální událost, protože babička slavila narozeniny. V den jejich narozenin bylo v domě vždy veselo, pozvala spoustu příbuzných a přátel, se kterými si vyprávěla příběhy a pochutnávala si na připraveném občerstvení. „Koho myslíte, že babička mohla na své narozeniny pozvat? Napadá vás někdo?“*

Na oslavě se objevilo několik dětí, se kterými si Toník mohl hrát. Hráli si a dováděli, když v tom přišla Toníkova maminka a navrhla dětem, že se s nimi půjde projít na procházku na louku, odkud mohou pozorovat pasoucí se zvířata a hrát si s balónem. Děti souhlasily, a tak se všichni společně vypravili na procházku. Ostatní dospělí zůstali u babičky doma.

Po cestě na louku si Toník začal povídat s holčičkou Beátkou. Ta mu vyprávěla o tom, kde bydlí a jaká má doma zvířátka. Na hlavě měla malý slaměný klobouk. „Půjčíš mi tvůj klobouček prosím?“ Povídá Toník. Beátka nechtěla, avšak po tom, co ji pobídla Toníkova maminka, souhlasila. „Ale jen na chvíli.“ Klobouk si pomalu sundala z hlavy a podávala ho Toníkovi. Byli už skoro na kopci na louce, když v tom děti z čista jasna ucítili, jak je táhne něco silného. Míč se rozkutálel a některým dětem se dokonce šlo těžko. V tom Beátce něco neviditelného vytrhlo její klobouček z ruky.

Začala plakat. Toníkova maminka rychle přiběhla a ptala se, co se děje. „Toník mi sebral můj klobouček.“ „Já to nebyl maminko, dodával Toník“. Klobouček se mezi tím nesl vzduchem od dětí pryč. „Co myslíte děti, schoval jsem Beátce klobouk já?“ Co se s kloboučkem mohlo stát? Našla ho potom Beátka? Jak myslíte, že příběh dopadl?“

Aktivita pro rozvoj čtenářské pregramotnosti – strategie předvídání

Děti měly v rámci aktivity za úkol zkusit předvídat děj, který by mohl v příběhu následovat a dovyprávět příběh.

Pokračování příběhu: Maminka Beátku uklidnila. „Klobouček ti odnesl vítr Beátko. Najdeme ho, neboj, jen musíme zjistit, kterým směrem odletěl. Chcete vědět, jak to můžeme zjistit děti? Nejprve si musíme vyrobit něco, čím můžeme směr větru změřit.“

BOV aktivita č. 7

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Výroba anemometru	Potvrzující bádání; měření, pozorování	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, dialog, Metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, Metody dovednostně – praktické: produkční metody, Badatelské metody – pokus	Brčka, papírové kelímky, plastová podložka, izolepa, pozorovací arch, příběh, fén či větrák

Tabulka 8 – BOV aktivita č. 7

Průběh aktivity: Děti jsem rozdělila do 5 skupin k pracovním stolům. Zde jsem dětem vysvětlila, jak budeme při výrobě anemometrů postupovat a postupně jsem dětem rozdávala potřebné pomůcky dle toho, u jakého kroku ve výrobě jsme se ocitli. V papírových kelímcích bylo vytvořeno několik otvorů, kterými děti provlékly brčka dle instrukcí, které jsem jim podala. Následně k brčkům přilepily lepicí páskou v jednom směru čtyři další papírové kelímky.

Posledním krokem bylo připevnit obyčejnou tužku s gumou, špendlíkem k brčkům, která vytvořily uprostřed papírového kelímku kříž. Při tomto kroku jsem dbala na zvýšenou bezpečnost a všechny děti provedly tento krok pod mým přímým dohledem. Následně jsem děti po skupinách volala do prostranství třídy, kde jsem měla připravený fén pro vyzkoušení funkce anemometrů. Děti, které v danou chvíli nezkoušely vyrobené anemometry, realizovaly **BOV aktivitu č. 1** – tedy pozorování počasí a záznam do pozorovacího archu. Po vyzkoušení všech anemometrů a shrnutí pozorování počasí v tomto daném dni jsem aktivity ukončila.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí manipulační dovednosti.
2. Seznámit děti s vlastnostmi větru.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Vykonat úkony potřebné k výrobě anemometru.
2. Ověřit směr větru pomocí fénu a anemometru.

Kompetence:

- Dítě dokáže manipulovat s drobnými předměty.
- Dítě dokáže změřit směr větru.

Vlastní reflexe: Na výstup jsem si rovněž pečlivě připravila všechny potřebné pomůcky a prostředky a využila i audio efekty k vyprávění příběhu. V průběhu dní strávených v mateřské škole jsem počet připravovaných pomůcek postupně navyšovala a tvořila více skupin po menším počtu dětí. Mohl se tak snadněji zapojit každý ze skupiny ve stejnou chvíli.

Z hlediska naplnění stanovených cílů hodnotím výstup jako zdařilý. Děti byly schopné manipulovat s pomůckami potřebnými k výrobě anemometru a vytvořit výsledný produkt, u kterého následně ověřily funkčnost.

Z hlediska organizace byl výstup přehledný, nenastala žádná kritická situace. Bylo by však vhodnější, kdyby si každé dítě mohlo vyrobit anemometr vlastní – třeba i v menším formátu.

3.3.6 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den šestý

Téma: Sníh a mráz

Výzkumná otázka: Jak probíhá tání ledu?

První fáze příběhu: *V předešlých dnech jsme si již vyprávěli mnoho o chlapci Toníkovi a jeho dobrodružství u babičky na prázdninách. Dokážete si vzpomenout, co všechno už Toník viděl a zažil?*

Toníkovi prázdniny u babičky se již chýlily ke konci a brzy si pro něj měla přijet maminka s tatínkem. Proto se babička rozhodla, že Toníka vezme ještě naposledy na procházku po okolí. „Toníčku, vstávat a cvičit, jdeme na procházku.“ Toník se proto rychle oblékl a běžel za babičkou do kuchyně. Po společné snídani vyšel Toník s babičkou ven na zahradu. Před domem se Toník zarazil. „Co se to stalo babičko? Na zahradě je cosi bílého a z nebe padají vločky!“

Babička Toníkovi vysvětlila, že přes noc napadl sníh. „Musíš dávat pozor Toníku, cesta dnes klouže.“ Toník na upozornění babičky příliš nedbal. Spokojeně se rozhlížel po zahradě a klusal po cestě kousek před babičkou, která šla za ním. „Babičko, dneska je taková velká zima, studí mě uši“ křičel Toník. Proč myslíte, že Toníka studily uši. Co bylo příčinou?

Babička zrychlila do kroku, aby Toníkovi mohla upravit čepici, když v tom uviděla, jak Toník sklouznul po cestě k Zemi. Proč myslíte děti, že jsem spadnul na zem? Čím by to mohlo být? „Babičko, spadl jsem, to bolí, proč ta cesta tak klouže? Co myslíte děti, měl jsem poslechnout babičku a jít po cestě opatrně? Proč myslíte, že jsem uklouzl a spadl na zem?“ Babička Toníka zvedla a vysvětlila mu, že uklouzl po zamrzlé kaluži, která na cestě byla.

Později odpoledne, po procházce, se u babičky na chvíli objevila Toníkova maminka a tatínek. Toník za nimi vyběhl na zahradu a křičel „Maminko, tatínku, dneska jsem byl s babičkou na procházce a neuvěříte, co se mi stalo! Uklouzl jsem, a tak jsem si natloukl zadek.“

Toníkův tatínek se zarazil a povídá babičce. „Než odjedeme, posypu vám chodníky na zahradě solí, abyste také neuklouzla.“ Babička byla ráda, že jí Toníkův tatínek pomůže a zdvořile poděkovala. Toník tomu však nerozuměl. „A tatínku, proč budeš babičce sypat na chodníky sůl?“ „Tatínek se zamyslel, jak by to Toníkovi mohl vysvětlit a potom ho něco napadlo! Mohl by přeci Toníkovi ukázat tání ledu i doma v kuchyni! A to za pomoci jednoduchého pokusu.

Aktivity pro rozvoj čtenářské pregramotnosti – strategie usuzování

Děti jsem v průběhu četby příběhu a následného pokusu vedla k otázkami k tomu, aby se pokoušely o usuzování: Proč Toník uklouzl na procházce? Která kostka se podle vás rozpustí dřív? Posypaná solí, nebo bez soli? Co jste viděli pod mikroskopem? Co si myslíte, že se stane, když ponoříme kostku ledu do vlažné vody?

BOV aktivita č. 8

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Tání ledu	Potvrzující bádání; měření, pozorování, usuzování	Vzdělávací centra	Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, instruktáž badatelské metody – pokus	Mikroskop, led, sůl, nádoby, pozorovací arch, příběh, zmražené listy, provázek, pozorovací archy a obrazové materiály

Tabulka 9 – BOV aktivita č. 8

Průběh aktivity: Děti jsem rozdělila do 3 skupin pomocí obrazových materiálů připravených z předchozích aktivit. Každá skupina měla za úkol pracovat v jiném vzdělávacím centru.

Časová dotace pro aktivity v jednom centru byla přibližně 7 minut, po kterých se děti navzájem vystřídalaly a pokračovaly další aktivitou. V prvním vzdělávacím centru děti pozorovaly pod mikroskopem tající kousek ledu – pro potřeby pozorování jsem měla připraveny listy pokryté zamrzlými kapkami, které po chvíli pod mikroskopem začaly roztávat a proces tání tak byl zřetelně pozorovatelný. Druhou aktivitou byly pokusy se solí a ledem, kdy se děti pokoušely zvednout provázkem kostku ledu a zdůvodnit si tak solení silnic při mrazech. Poslední aktivitou bylo pozorování aktuálního počasí a záznam pozorování do pozorovacího archu. Po vystřídání všech skupin si děti znovu libovolně zkoušely pokus s ledem a pozorování mikroskopem.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí kritické myšlení.
2. Seznámit děti s badatelskou pomůckou mikroskopem.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Zjistit, jak zvednout kousek ledu pomocí provázku.
2. Vyzkoušet si práci s mikroskopem.

Kompetence:

- Dítě dokáže vyřešit problém pomocí kritického myšlení.
- Dítě dokáže pracovat s mikroskopem.

Pokračování příběhu u mikroskopu: *Na babiččině zahradě svítilo slunce a Toník zpozoroval, že sníh a led na cestě pomalu mizí. „Babičko, maminko, tatínku, jak je možné, že led jen tak zmizí? To je tím Toníku, že se voda, která byla zmrzlá, pomalu rozpustí a přeměňuje zpět na vodu.*

Vlastní reflexe: Pro realizaci výstupu bylo potřeba zajistit velké množství pomůcek, které jsem si připravila den dopředu. Z hlediska promyšlenosti činností by při příští realizaci bylo přínosnější klást větší důraz na stejnou časovou náročnost aktivit.

Prostřednictvím vzdělávacích center se mi podařilo naplnit stanovené cíle. Děti byly s malou dopomocí schopné přijít na to, jak zvednout kousky ledu za pomoci provázku a s nadšením manipulovaly s mikroskopem, kterým pozorovaly tání ledu na listu.

Z hlediska organizace byl výstup náročný, jelikož byla potřeba značná podpora dětí ve všech vzdělávacích centrech. Pro některá vzdělávací centra by bylo vhodnější naplánovat jednodušší aktivity, které by děti byly schopné plnit samostatně.

3.3.7 Příběh a badatelsky orientovaná aktivita – den sedmý

Téma: Slunečno

Výzkumná otázka: Jak měříme teplotu?

První fáze příběhu: *Toník nám dnes připravil poslední vyprávění o prázdninách u babičky. Sám byl překvapený, kolik toho stihnul za celý pobyt u ní zažít a prozkoumat. Odpoledne pro něj měla přijet maminka, proto si řekl, že se ještě jednou podívá na travnatý kopeček na babiččině zahradě. Dny předtím napadl sníh, ze kterého už ale skoro nic nezbylo. Nemohl už ani bobovat. „Čím to je, že už tu žádný sníh není? A proč je sníh jen v místech, kam nesvítí slunce?“*

Toník si začal všimnout, že na některých částech zahrady jsou stále zbytky sněhu. Na travnatém kopečku už skoro žádný stín nebyl, naopak tam bylo příjemně teplo. „Co to tady na mě svítí a hřeje? Odhalíte, co to mohlo být děti? Když jsem byl s babičkou a maminkou na procházce, tam mi byla zima na uši a teď už žádné takové štípání necítím.“ Toník dumal a dumal, hrál si s Rexem s balonem, když v tom se mu balón zakutálel ke staré kůlně. „Hmm, mohl bych se podívat, co je uvnitř“, zamyslel se Toník. Dveře kůlny šly těžko otevřít, přesto se to však Toníkovi podařilo.

„Uvnitř kůlny jsem uviděl mnoho různých věcí. Dokážete si představit děti, co jsem v takové staré kůlně mohl objevit?“ Toník v kůlně našel velkou spoustu věcí. Avšak jen něco se mu hodilo pro vyřešení záhady, která mu vrtala hlavou, když seděl na travnatém kopci na zahradě. Toník našel ve staré kůlně teploměr! A stejně jako Toník se i my naučíme pracovat s teploměrem. Už jste někdy takový teploměr viděli? Nebo jím něco měřili?

„Celé odpoledne jsem měřil různá místa na zahradě, abych zjistil, kde je teplo a kde je ještě zima. Babička říkala, že sníh taje pouze tam, kde je teplota nad nulou, ale přesně jsem nepochopil, co to znamená. Dokážete mi ukázat, jak to poznám děti? Abyste mi to mohli ukázat, přichystal jsem pro vás v mateřské škole několik míst, kde můžete zkusit měřit teploměry, která vám přinesla paní učitelka.“

Dnes si společně vyzkoušíme měření jednoduchými teploměry. Vidíte ty čísla děti? Pokud je modrá prostřední čárka nad nulou, ze sněhu a ledu se stává voda a také nám není taková zima. Pokud však modrá čárka nedosáhne k nule, znamená to, že mrzne. V takovém případě je potřeba se pořádně obléct a dávat pozor, abychom neuklouzli na zamrzlém ledu, či sněhu. Takové měření provedeme i tady u nás ve třídě. Vaším úkolem bude měřit teplotu na připravených stanovištích.

BOV aktivita č. 9

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Měření teploměry	Potvrzující bádání; měření, kvantifikace	Badatelské vyučování	Metody slovní: vysvětlování, dialog, metody názorně – demonstrační: předvádění a pozorování, metody dovednostně – praktické, badatelské metody – pokus	Teploměry, obrazové materiály, příběh, pozorovací arch

Tabulka 10 – BOV aktivita č. 9

Průběh aktivity: Na vyprávěný příběh jsem navázala aktivitou měření teploměrem. Dětem jsem vysvětlila, že si stejně jako Toník vyzkoušíme, jak funguje teploměr a zeptala se jich, zda již někdy něco teploměrem měřily. Děti odpovídaly, že jim rodiče doma měří teplotu, nebo že mají doma venkovní teploměr. Následně jsme si s dětmi povídali o tom, k čemu nás takový teploměr může sloužit. Aktivita spočívala v tom, že na různých místech v prostoru herny byla připravená stanoviště se zmrzlou nádobou s ledem, nahřívacím polštářem a následně místo, kde děti měly měřit pokojovou teplotu. Dětem jsem postupně půjčovala teploměry, kterými si vyzkoušely, že opravdu fungují tak, jak mají – tedy, že čára na teploměru klesá pod číslo 0, když mrzne a naopak stoupá, když je tepleji. Děti, pro které jsem zrovna neměla k dispozici teploměr, se věnovaly BOV aktivitě č. 1 – pozorovaly z okna počasí a zaznamenávaly svá pozorování do pozorovacích archů.

Cíle z pohledu učitele:

1. Seznámit děti s funkcí teploměru.
2. Rozvíjet u dítěte badatelskou dovednost měření.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Popsat, k čemu slouží teploměr.
2. Měřit teploměrem v různých podmínkách připravených ve třídě.

Kompetence:

- Dítě dokáže popsat funkci teploměru.
- Dítě dokáže teploměrem změřit, zda mrzne, či nikoliv.

Vlastní reflexe:

Aktivita byla z hlediska přípravy a promyšlenosti náročnější – připravila jsem si několik pomůcek, prostřednictvím kterých si děti mohly vyzkoušet měřit teplotu pod bodem mrazu, a naopak jsem zajistila i teplejší podmínky, aby děti názorně viděly, jak se teplota během měření mění. Nebyla jsem však schopna zajistit více teploměrů, proto si děti musely zkusit měření buď ve skupinách, či jednotlivě v době, kdy ostatní děti vyplňovaly pozorovací arch o počasí. Při příští realizaci bych zajistila větší počet teploměrů a donesla dětem na ukázkou i některé další druhy – například digitální teploměr. Při dobrých podmínkách by bylo určité vhodné vyzkoušet si měření teploměrem i ve venkovních prostorách, a to ve stínu a na přímém slunci, což však v daný den nebylo možné. Výstup naplnil své didaktické cíle a byl navržen v souladu s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání.

3.3.8 Příběh a badatelsky orientované aktivity – den osmý

Téma: Meteorologické zpravodajství

Výzkumná otázka: Co jste se dozvěděli nového?

První fáze příběhu: *Dnešní den je naším posledním, který s chlapcem Toníkem v mateřské škole prožijeme. „Ahoj děti, dnes mám pro vás připravený poslední kapitolu příběhu. Těšíte se? Prázdniny u babičky byly u konce. Jestli si vzpomínáte na včerejší příběh, přijela pro mě maminka s tatínkem a společně jsme jeli zpět domů do města.“*

Toník s rodiči odjel domů, ale stále nemohl přestat přemýšlet nad vším, co u babičky viděl a zjistil. „Maminko, tatínku, neuvěříte, co jsem všechno viděl.“ Toník popisoval mamince a tatínkovi vše, co během prázdnin u babičky na obloze pozoroval. „Tentokrát se mnou oblohu pozorovaly děti ze školky! Dokonce si vše zaznamenávaly do pozorovacího archu!“ „To je výborné Toníku a co děti na obloze pozorovaly?“ povídá tatínek.

„Tatínku, to já nevím, to musíme nejprve zjistit. Děti si pečlivě zaznamenávaly, jaké bylo počasí, tak co kdyby nám o tom povyprávěly?“ „Jako když paní v televizi hlásí předpověď počasí, akorát obráceně!“ „To je skvělý nápad, ale nejprve si musí děti ten svůj pozorovací arch ještě doplnit o dnešní počasí!“

Přerušeni příběhu – pokračování BOV aktivitou č. 1

Druhá fáze příběhu: *Během vyprávění příběhů jsme si společně s Toníkem zaznamenávali aktuální počasí do záznamových archů. Toník je teď velmi zvědavý, jaké počasí jste děti během posledních 8 dní venku na obloze pozorovaly. Proto si pro Vás připravil další aktivitu, při které si to řekneme.*

BOV aktivita č. 10

Téma aktivity	Úroveň BOV a aktivity BOV	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Meteorologické zpravodajství	Strukturované bádání, interpretace, kvantifikace	Badatelské vyučování	Metody slovní – vysvětlování, rozhovor, dialog, diskuse, práce s obrazovým materiálem	Pozorovací archy dětí, obrazové materiály, lepidlo, příběh

Tabulka 11 – BOV aktivita č. 10

Průběh aktivity: Na úvod jsem dětem vysvětlila, že se rozdělíme do skupin a budeme pracovat s jejich pozorovacími archy. Na straně herny jsem měla připraven obrazový materiál potřebný k aktivitě. Úkolem dětí bylo podívat se na svoje pozorovací archy, porovnat s ostatními dětmi, jaké počasí si během posledních 8 dnů zaznamenaly a přijít na to, jaké počasí si zaznamenávaly nejčastěji. Následně jsem se jednotlivých skupin ptala na jejich odpovědi. Děti většinou odpovídaly, že bylo oblačno, především proto, že takové počasí nás provázelo po celou dobu ověřování mé bakalářské práce. V obrazovém materiálu jsem měla znázorněných 8 dní a do každého dne jsem vlepovala odpovědi jednotlivých skupin – stejné symboly počasí, jaké si děti vlepovaly do pozorovacích archů. Na obrazovém materiálu jsem tedy měla v tabulce pro každý den připraveny symboly počasí. Děti si následně v jednotlivých skupinách přišly vzniklou tabulku prohlédnout a jejich úkolem bylo popsat ostatním skupinám, jaké počasí jsme během týdne pozorovali.

Cíle z pohledu učitele:

1. Rozvíjet u dětí BOV dovednost interpretaci.
2. Podpořit u dětí rozvoj kvantifikace.

Cíle z pohledu dítěte:

1. Interpretovat údaje zaznamenané v pozorovacím archu.
2. Zjistit, jaké počasí bylo pozorováno nejčastěji.

Kompetence:

- Dítě dokáže interpretovat informace.
- Dítě dokáže kvantifikovat jednoduché údaje.

Pokračování rozhovorem o příběhu a BOV aktivitách: Na závěr jsem s dětmi utvořila velký kruh v prostoru herny, kde jsme se společně posadili. Pro děti jsem měla připravené otázky vztahující se k příběhům i celé sadě BOV aktivit pro získání ucelenější zpětné vazby ze strany dětí. V následující tabulce přikládám otázky, které jsem dětem kladla.

Zpětná vazba od dětí

Otázka č. 1: Dokážete si vzpomenout na nějaké aktivity, které jsme si společně vyzkoušeli?

Otázka č. 2: Jaké aktivity se vám zdály nejvíce zábavné? Byly nějaké aktivity, které vás tolik nebavily?

Otázka č. 3: Rozuměli jste příběhům a aktivitám?

Otázka č. 4: Dozvěděli jste se v průběhu týdne něco nového?

Analýza vyjádření dětí

Pro zvukový záznam odpovědí dětí jsem neměla informovaný souhlas od rodičů, proto jsem si jednotlivé odpovědi zaznamenala až po skončení rozhovoru s dětmi. Odpovědi dětí byly velmi podobné.

Vyjádření k otázce č. 1: Děti zmiňovaly především příběhy o Toníkovi u babičky. Vzpomenout si na jednotlivé realizované aktivity pro ně bylo již složitější – především si vybavovaly výrobu anemometru „Ten větrný mlýn.“, či pozorování mikroskopem.

Vyjádření k otázce č. 2: Zde se vyjádření dětí velmi podobalo vyjádřením z první otázky. Za nejvíce zábavné aktivity děti označily výrobu duhy, pozorování mikroskopem a zkoušení si vyrobených anemometrů. Za méně zábavné děti považovaly pokus s mrakem ve sklenici.

Vyjádření k otázce č. 3: Děti většinou shodně odpovídaly, že rozuměli tomu, o čem příběhy byly a zmiňovaly také různé pasáže z příběhů, které si pamatují. Jeden z chlapců pronesl vyjádření „Já jsem tedy některým příběhům moc nerozuměl.“ Na jeho vyjádření jsem chtěla navázat další otázkou, avšak během toho chlapce přerušila paní učitelka s odpovědí „Nerozuměl jsi, protože jsi nedával pozor.“

Vyjádření k otázce č. 4: Zde děti zmiňovaly především, jak vznikají mraky, jak pracovat s mikroskopem, či jak můžeme měřit teplotu.

Vlastní reflexe: Během realizace aktivit došlo k menším organizačním problémům, kdy se některé děti ve skupinách příliš nezapojovaly do činnosti. Při příští realizaci bych samotný příběh i aktivitu obohatila o další pro děti zábavné prvky. V případě, že má mateřská škola k dispozici projektor, by bylo možné pustit dětem ukázkou vysílání meteorologického zpravodajství z televize a motivovat je k aktivitě tímto způsobem. Pro děti by bylo možné také připravit různé rekvizity, aby se mohly plně vžít do role reportéra o počasí. Souhrnně aktivitu hodnotím kladně – podařilo se mi docílit předem stanovených cílů. Děti dokázaly interpretovat informace a záznamy ze svých pozorovacích archů. Některé z dětí se aktivně vyjadřovaly k tomu, jaké bylo v průběhu zaznamenávání počasí. Děti také byly schopné bez problému kvantifikovat, jaké počasí pozorovaly během týdne nejvíce a jaké naopak nejméně.

4 EVALUACE

V průběhu ověřování příběhů a sady badatelsky orientovaných aktivit v mateřské škole jsem zpracovávala vlastní reflexi ke každému dni, která je uvedena ve třetí kapitole. Reflexi jsem zpracovávala na základě předem stanovených kritérií:

1. Přípravenost na realizované výstupy, promyšlenost činností
2. Didaktická a odborná úroveň činností, obsahové zpracování, soulad aktivit s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání
3. Organizace realizovaných činností

Z dílčího vlastního hodnocení vedeného ke každému dni jednotlivě následně čerpám při zpracování souhrnné sebereflexe, kterou uvádím v následující podkapitole. Součástí evaluace aplikační části mé bakalářské práce je i zpětná vazba ze strany paní učitelky, která byla přítomna ve třídě po celou dobu ověřování příběhů a aktivit. Na základě vytvořené sebereflexe a reflexe ze strany paní učitelky následně vytvářím komparaci. Na závěr jsem vytvořila doporučení pro praxi v mateřské škole.

4.1 Souhrnná sebereflexe

Přípravenost na realizované výstupy, promyšlenost činností: Příběhy a jednotlivé aktivity jsem si pečlivě a svědomitě připravovala předem před každým výstupem v mateřské škole. Z hlediska příběhů prezentovaných v mateřské škole jsem si připravovala obrazové materiály – papírové maňásky postav, prostředí a věcí, které se v příbězích objevují. K některým příběhům jsem si připravovala i audio nahrávky zvuků jednotlivých meteorologických jevů. Při příští realizaci bych audio nahrávky využila při četbě každého příběhu. Z hlediska pozornosti a motivace dětí byl zvukový záznam efektivní pomůckou. Pro potřeby badatelsky orientovaných aktivit by bylo potřeba zabezpečit více dostupných prostředků a pomůcek pro děti. Z hlediska materiální náročnosti jsem nebyla schopna zajistit pro všechny děti takové množství pomůcek, aby si mohly vyzkoušet aktivity jednotlivě. Naopak musely velmi často pracovat na jednom pokusu ve skupině, což s sebou neslo jak pozitivní, tak negativní aspekty. Činnosti jsem se snažila plánovat takovým způsobem, aby se efektivně propojil aspekt příběhů a předčtenářských strategií s příběhem svázaných a následně badatelsky orientovaných aktivit, pro které byl příběh zdrojem inspirace.

Didaktická a odborná úroveň činností, obsahové zpracování, soulad aktivit s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání: Příběhy a aktivity byly zpracovávány v souladu s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání. Ke každé BOV aktivitě je přiložena tabulka, ve které je přehledně popsáno, na jaké badatelské úrovni byly aktivity realizovány a jaké aktivity typické pro zmíněnou koncepci si děti vyzkoušely. Aktivity jsem se snažila tvořit na dostatečné odborné didaktické úrovni s co největší přidanou hodnotou pro děti. Kromě badatelsky orientovaného vzdělávání jsem k příběhům přidala otázky a aktivity rozvíjející předčtenářské strategie. Negativně hodnotím využití pouze prvních dvou úrovní bádání u dětí – potvrzujícího a otevřeného, které jsem zvolila především proto, že jsem s badatelsky orientovaným vzděláváním neměla zkušenost ani já, ani děti přítomné v mateřské škole.

Organizace realizovaných činností: Organizace příběhu a badatelsky orientovaných aktivit byla poměrně náročná, především proto, že bylo ve třídě po většinu času realizace přítomno velké množství dětí. Domnívám se, že by realizace byla vhodnější pro menší skupinu dětí. V takovém případě by byl vytvořený koncept příběhu a BOV aktivit možný využít pouze v mateřských školách s menším počtem dětí ve třídě, či v ranních individuálních činnostech. Z hlediska praktičnosti jsem zvolila možnost ověřit aplikační část své bakalářské práce v plném rozsahu s celou třídou v době řízené činnosti. Pro potřeby BOV aktivit by bylo potřeba zajistit více prostředků a pomůcek k jednotlivým činnostem, na což jsem neměla dostatek materiálních prostředků. Děti proto musely častěji pracovat ve skupině a nevyzkoušely si dané aktivity samostatně. Při četbě příběhu bylo potřeba pozměnit organizaci především z toho důvodu, že jsem měla připravené různé obrazové materiály narušující pozornost dětí. Při narůstajících zkušenostech po prvních pár dnech v mateřské škole jsem vždy mezi děti umístila pouze nezbytné obrazové materiály.

Přístup a chování k dětem a zaměstnancům školy: Ve vztahu k dětem jsem se snažila vystupovat vlídně a klidně s respektujícím a trpělivým přístupem ke každému jednotlivci ve třídě. Vést celou třídu dětí, které osobně neznám, bylo velmi náročné především z hlediska vytvoření si přirozené autority u dětí. V průběhu ověřování aplikační části mé bakalářské práce nastalo několik momentů, kdy musela do chodu aktivit zasáhnout učitelka přítomná ve třídě, aby děti usměrnila a uklidnila. K zaměstnancům školy jsem se chovala slušně a formálně. Většinu zaměstnanců jsem již znala z předchozího působení na související praxi v totožné mateřské škole, proto pro ně moje přítomnost nebyla nijak výjimečná.

4.2 Komparace sebereflexe a reflexe ze strany učitelky

V níže uvedené tabulce zpracovávám komparaci sebereflexe a reflexe ze strany učitelky, která byla vytvořena v podobě vyplněného formuláře. Pro komparaci jsem využila předem stanovená kritéria, které jsem dále vyčlenila na klady a zápory odhalené během realizace příběhu a sady badatelsky orientovaných aktivit.

Oblast		Sebereflexe	Reflexe ze strany učitelky
Přípravenost a promyšlenost činností	Klady	<ul style="list-style-type: none"> • Příprava v dostatečném předstihu • Obrazové materiály a pomůcky k BOV aktivitám • Audio nahrávky 	<ul style="list-style-type: none"> • Pečlivá připravenost • Aktivity přiměřené věku dětí • Atraktivní pomůcky
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> • Nutnost organizovat činnosti do skupin z materiálních důvodů 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozměnit organizaci při větším počtu dětí
Didaktická a odborná úroveň, soulad s koncepcí BOV	Klady	<ul style="list-style-type: none"> • Soulad s BOV koncepcí • Přesah aktivit – rozvoj předčtenářských strategií 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivity didakticky splňují svůj účel • Pochopitelná a hravá forma předání informací o počasí
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> • Využití pouze dvou úrovní bádání 	<ul style="list-style-type: none"> • Získání reálných poznatků
Organizace	Klady	<ul style="list-style-type: none"> • Vzdělávací centra 	<ul style="list-style-type: none"> • Každodenní motivace příběhem – zklidnění dětí
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> • Velký počet dětí • Více pomůcek pro děti • Obrazové materiály – rušivý element 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivity vhodné pro méně početnou skupinu • Rozdílná časová náročnost úkolů • Menší počet pomůcek

Přístup a chování k dětem, zaměstnancům	Klady	<ul style="list-style-type: none"> • Vlídne a klidné vystupování – respektující a trpělivý přístup • Slušné a formální chování 	<ul style="list-style-type: none"> • Zodpovědnost • Slušné vystupování • Děti přítomnost studentky hodnotí pozitivně
	Zápory	<ul style="list-style-type: none"> • Malá přirozená autorita u dětí • Neschopnost usměrnit děti v některých momentech 	<ul style="list-style-type: none"> • Hlasový projev • Jinak zvolené pokyny

Tabulka 12 – Komparace sebereflexe a reflexe ze strany učitelky

Komparace obou pohledů poskytuje ucelený obraz o pozitivěch a rizicích, které se s navrženou sadou badatelsky orientovaných aktivit pojí. Příprava na výstupy byla pečlivá a dostatečná s využitím mnoha atraktivních a motivačních pomůcek pro děti, jako jsou audio nahrávky, obrazové materiály a všechny pomůcky potřebné pro BOV aktivity. Negativním aspektem byl menší počet těchto pomůcek, následkem čehož bylo nutné realizovat činnosti ve skupinách, což ale hodnotím i kladně, především proto, že se u dětí současně podpořila i schopnost spolupráce. Z hlediska didaktické a odborné úrovně splnily aktivity realizované v mateřské škole svůj účel. Byla využita koncepce badatelsky orientovaného vzdělávání – děti měly příležitost zkonstruovat si nové a reálné poznatky o mnoha meteorologických jevech. Byla využita pouze první a druhá úroveň bádání, a to především kvůli malé zkušenosti s organizací a realizací BOV vzdělávání a prvním kontaktem dětí s touto koncepcí. Každodenní četba příběhu napomohla ke zklidnění a motivaci dětí, naopak BOV aktivity by bylo vhodné realizovat v menším počtu dětí, nebo přinejmenším ve vzdělávacích centrech, kde je však důležité dbát na to, aby byly všechny aktivity stejně časově náročné. V mateřské škole jsem se působila slušně a formálně. K ověřování své bakalářské práce a edukaci dětí v mateřské škole jsem přistupovala zodpovědně. K dětem jsem se chovala vlídne a trpělivě. Nebyla jsem schopna si u dětí vytvořit přirozenou autoritu a přizpůsobit aktivitám svůj hlasový projev, což bylo z velké části zapříčiněno nervozitou a malou zkušeností s učitelskou profesí.

5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Na základě evaluace vycházející ze záznamů vlastní sebereflexe a formuláře pro reflexi ze strany učitelky v mateřské škole zpracovávám doporučení pro praxi v mateřské škole.

Z charakteru mé práce vyplývá, že příběhy mohou být velmi dobrým zdrojem inspirace pro badatelsky – orientované vzdělávání a obohatit tuto koncepci o další prvky rozvoje dítěte i v jiných oblastech, a to především z hlediska čtenářské pregramotnosti. Při využití příběhů vnímám jako stěžejní častou aktivizaci dětí v průběhu četby a dostatečnou motivaci k dalším aktivitám, které se k ní vážou. Z hlediska aktivizace dětí při předčítání příběhu bych zvolila více audio nahrávek zvuků počasí a dalších aspektů, které se pojí s textem příběhu. Také bych zvolila ještě více názorných obrazových materiálů a jiné uspořádání prostoru v mateřské škole, aby docházelo k co nejméně kritickým momentům, kdy děti nevidí na materiály, či je naopak připravenými materiály upoutána jejich pozornost natolik, že nevnímají samotný příběh.

Pozornost bych věnovala především umístění obrazových materiálů v prostoru, kde učitel/ka čte danou kapitolu příběhu. V prvních dnech realizace aplikační části mé bakalářské práce jsem měla materiály umístěny před sebou. Děti okolo mě seděly v kruhu, ze kterého měly obrazové materiály na dosah rukou, a proto neodolaly nutkání si je ihned prohlížet. V dalších dnech jsem si materiály pokládala mimo dosah dětí, aby výstup tímto způsobem nebyl narušován.

Pro realizaci sady aktivit v mateřské škole je vhodné si vyčlenit dostatek času, a to jak na přípravu, tak na následnou realizaci s dětmi. Samotné chystání a tvoření prostředků a pomůcek bylo poměrně časově náročné. Sadu badatelsky orientovaných aktivit by bylo vhodné realizovat s méně početnou skupinou dětí, což v běžném provozu mateřské školy není snadné. Proto bych pro praxi doporučila zajistit větší množství prostředků a pomůcek, aby se utvořilo více skupin o menším počtu dětí.

Samotnou koncepci badatelsky – orientovaného vzdělávání a aktivity koncipované dle zmíněné koncepce bych pro praxi v mateřské škole bezesporu doporučila. Odborná literatura se věnuje mnohým přínosům využití této koncepce, přičemž některé z nich byly patrné i během mé realizace sady badatelsky orientovaných aktivit. Pro děti byly aktivity velmi atraktivní a vyvolávaly u nich přirozeně touhu po poznání.

Děti si mohly vyzkoušet, jak zacházet s různými pomůckami, které nejsou v mateřské škole obvyklé, jako jsou teploměry, či mikroskop. Především práci s mikroskopem bych vyzdvihla jako velmi přínosnou. Prostřednictvím pozorování mohou děti vidět zcela unikátní přírodní procesy a jevy, drobné živočichy a rostliny mnohonásobně přiblížené.

Některé z pokusů bych pozměnila tak, aby byly pro děti více názorné. Konkrétně se jedná o pokus s tvorbou mraku ve sklenici, kdy si děti nebyly schopné představit, že podobným způsobem vzniká mrak v přirozeném prostředí a na základě toho vyhodnotily pokus jako nefunkční. Pro potřeby lepšího uchopení tématu a seznámení dětí s meteorologickými jevy a jejich zákonitostmi bych doporučila doplnit sadu badatelsky orientovaných aktivit také o video projekci některých jevů, aby si o nich děti dokázaly utvořit reálnou představu.

Začínajícím učitelům mohu doporučit stanovit si společně s dětmi libovolné gesto, říkanku, či rychlou aktivitu pro zklidnění dětí a navázání kontaktu v průběhu realizace sady badatelsky orientovaných aktivit. Při ověřování aktivit nastalo několik momentů, při kterých byly děti natolik zaujaté činností, kterou prováděly, že nedbaly pokynů, které jsem jim dávala a bylo potřeba upoutat dětskou pozornost z důvodu přesunutí se k dalšímu kroku, či části aktivity. V tomto ohledu mohou mít výhodu učitelé s delší praxí, kteří děti ve své třídě již znají, a proto ví, jak s nimi pracovat.

ZÁVĚR

Badatelsky orientované vzdělávání nebývá v mateřských školách příliš často zařazované z mnoha různých důvodů, častokrát vycházejících z obav a nejistoty učitelů jaké badatelsky orientované aktivity do edukačního procesu v mateřské škole začleňovat, případně jakým způsobem. V rámci své bakalářské práce jsem se věnovala využití příběhu, který slouží jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované aktivity. Zpracovávání a realizace sady badatelsky orientovaných aktivit provázených příběhem pro mě byla cennou zkušeností, která mi jistě bude přínosem i při mé budoucí profesi.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, přičemž v první z nich zpracovávám teoretická východiska týkající se koncepce badatelsky orientovaného vzdělávání, zmiňuji konstruktivistický přístup a také problematiku dětských prekonceptů. Následně se zabývám čtenářskou pregramotností a zmiňuji konkrétní strategie, jakými je možné děti v tomto ohledu rozvíjet.

V praktické části zpracovávám příběh pro děti, který se tematicky zabývá počasím a sadu badatelsky orientovaných aktivit vycházejících z děje příběhu. Téma jsem zvolila především proto, že je z hlediska tvorby příběhu dobře uchopitelné a děti již mají s vybranými meteorologickými jevy vlastní zkušenost. Na úvod realizace sady badatelsky orientovaných aktivit jsem si dala za cíl zmapovat dětské prekoncepty týkající se počasí. Následně jsem navázala příběhem a aktivitami, které byly koncipované tak, aby si děti mohly utvořit reálnou představu o vybraných meteorologických jevech. Zařadila jsem také činnosti, prostřednictvím kterých si mohly děti vyzkoušet práci s netradičními pomůckami, jako je například mikroskop. Na závěr jsem sadu badatelsky orientovaných aktivit evaluovala, a to na základě vlastní sebereflexe a reflexe ze strany paní učitelky, která byla po dobu ověřování aplikační části bakalářské práce přítomna ve třídě. Z obou pohledů jsem vytvořila komparaci. Posledním krokem v tvorbě mé bakalářské práce bylo zpracování doporučení pro praxi, kde zmiňuji některé stěžejní body, na které je vhodné se při realizaci sady badatelsky orientovaných aktivit zaměřit.

Příběhy pro děti slouží jako velmi dobrý nástroj pro obohacení badatelsky orientovaných aktivit o další prvky rozvoje dětí. Nejen, že děti rozvíjí své badatelské dovednosti a vzbuzuje se jejich zájem o přírodovědná témata, ale mohou se rozvíjet i v oblasti čtenářské pregramotnosti a postupně si utvářet pozitivní vztah ke čtenářství.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Alake-Tuenter, E., Biemans, H. J. A., Tobi, H., Mulder, M., Van den Berg, E. & Oosterheert, I. (2012). Inquiry-Based Science Education Competencies of Primary School Teachers: A literature study and critical review of the American National Science Education Standards. *International Journal of Science Education*. 34(17), 2609–2640. doi: 10.1080/09500693.2012.669076.
- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2015). *Diagnostika dítěte předškolního věku 2: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let* (2. vydání). Brno: Edika.
- Bolte, C., & Rauch, F. (Eds.). (2014). *Enhancing Inquiry-based Science Education and Teacher's Continuous Professional Development in Europe: Insights and Reflections on the PROFILES Project and other Projects funded by the European Commission*. Berlin: Freie Universität Berlin.
- Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou?: práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál.
- Doležalová, J. (2014). *Čtenářská gramotnost: (Práce s textovými informacemi napříč kurikulem)*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Dostál, J. (2015). *Badatelsky orientovaná výuka: pojetí, podstata, význam a přínosy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Havlíňová, H. (2019). *Chci číst jako táta s mámou: jak se stát čtenářem*. Praha: Grada.
- Hoskovcová, S., & Suchochlebová Ryntová, L. (2009). *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. Praha: Grada.
- Jančaříková, K. (2019). *Didaktické přístupy k přírodovědnému vzdělávání předškolních dětí a mladších žáků*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Koch, J. (2013). *Science stories: science methods for elementary and middle school teachers*. Australia: Wadsworth Cengage Learning.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2001). *Předškolní a elementární pedagogika = Předškolní a elementární pedagogika*. Praha: Portál.
- Konečná, S., & Marková, T. (2019). *Co se děje, když se děje počasí*. V Praze: Albatros.
- Koželuhová, E. (2022). *Čtenářské strategie u předškolních dětí a nečtenářů*. Praha: Portál.

- Kropáčková, J., & Wildová, R., & Kucharska, A. (2014). Pojetí a rozvoj čtenářské pregramotnosti v předškolním období. *Pedagogická orientace*, 24(4), 488–509. doi: 10.5817/PedOr2014-4-488.
- Laufková, V., & Goldmannová, A. (2020). *Rozvoj čtenářské pregramotnosti v praxi mateřské školy* [Online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Majerčíková, J., Wiegerová, A., Gavora, P., & Navrátilová, H. (2020). *Vzdělávání založené na bádání dětí v podmínkách mateřských škol: badatelsky orientované vzdělávání pro děti generace Alfa*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií.
- Maňák, J., & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (Eds.). (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy* (Třetí vydání). Praha: Portál.
- Oncu, E. C., & Unluer, E. (2015). Examination of Preschool Teachers' Approaches to Early Literacy. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 191(2015), 1043–1047. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.04.656.
- Papáček, M. (2013). Badatelsky orientované přírodovědné vyučování cesta pro biologické vzdělávání generací Y, Z a alfa?. *Scientia in Education*, 1(1), 33–49. doi: 10.14712/18047106.4.
- Provázková Stolinská, D. (2015). *Polytechnické vzdělávání v prostředí mateřské školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Průcha, J., Mareš, J., & Walterová, E. (1998). *Pedagogický slovník* (2. rozš. a přeprac. vyd). Praha: Portál.
- Radvanová, S., Čížková, V., & Martinková, P. (2018). Mění se pohled učitelů na badatelsky orientovanou výuku?. *Scientia in educatione*, 9(1), 81–103. doi: 10.14712/18047106.1054.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2021). MŠMT.
- Rochovská, I., Krupová, D., & Hubáčková, T. (2015). *Vědci v mateřské škole: aktivity pro malé badatele*. Praha: Portál.
- Rochovská, I., Krupová, D., & Hubáčková, T. (2018). *Vědci v mateřské škole 2: aktivity pro malé badatele*. Praha: Portál.

Rybárová, E. (2019). Srovnání porozumění obrázkovému příběhu u dětí předškolního věku ve třídě heterogenní a homogenní. *Gramotnost, Pregramotnost A Vzdělávání*, 2019(1), 21–33. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/files/2019/07/02_Rybarova-1.pdf.

Syslová, Z., Burkovičová, R., Kropáčková, J., Šilhánová, K., & Štěpánková, L. (2019). *Didaktika mateřské školy*. Praha: Wolters Kluwer.

Tomášková, I. (2015). *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Praha: Portál.

Trna, J., & Trnová, E. (2015). *Moduly s experimenty v badatelsky orientovaném přírodovědném vzdělávání*. Brno: Paido.

Völklová, V., & Teplá, M., & Sloupová, H. (2018). *Badatelsky orientovaná výuka ve školní praxi (Inquiry based science education in school practice)*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.

Wiegerová, A. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOV badatelsky orientované vzdělávání

MŠ mateřská škola

Tzv. takzvaný

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Schéma shrnování děje.....	48
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Harmonogram	30
Tabulka 2 – BOV aktivita č. 1	33
Tabulka 3 – BOV aktivita č. 2	34
Tabulka 4 – BOV aktivita č. 3	40
Tabulka 5 – BOV aktivita č. 4	42
Tabulka 6 – BOV aktivita č. 5	44
Tabulka 7 – BOV aktivita č. 6	47
Tabulka 8 – BOV aktivita č. 7	50
Tabulka 9 – BOV aktivita č. 8	53
Tabulka 10 – BOV aktivita č. 9	56
Tabulka 11 – BOV aktivita č. 10	58
Tabulka 12 – Komparace sebereflexe a reflexe ze strany učitelky	65

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Materiály k příběhu, rozdělení dětí do skupin a pozorovací arch

Příloha P II: Kresba myšlenkové mapy – den první

Příloha P III: Fotodokumentace – den první

Příloha P IV: Prostředky a pomůcky – den druhý

Příloha P V: Prostředky a pomůcky – den třetí

Příloha P VI: Prostředky a pomůcky – den čtvrtý

Příloha P VII: Fotodokumentace – den pátý

Příloha P VIII: Fotodokumentace – den šestý

Příloha P IX: Prostředky a pomůcky – den sedmý

Příloha P X: Prostředky a pomůcky – den osmý

Příloha P XI: Informovaný souhlas

Příloha P XII: Formulář pro reflexi ze strany učitelky

PŘÍLOHA P I: MATERIÁLY K PŘÍBĚHU, ROZDĚLENÍ DĚTÍ DO SKUPIN A POZOROVACÍ ARCH

JAKÉ JE DNES POČASÍ?

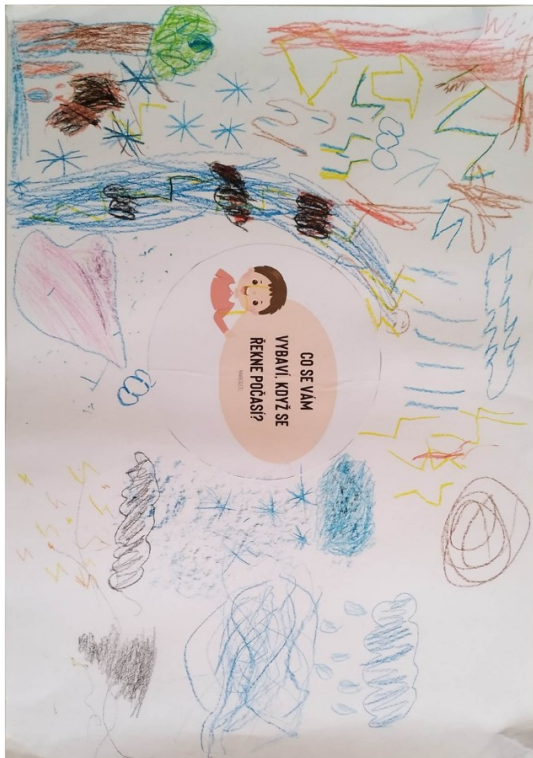
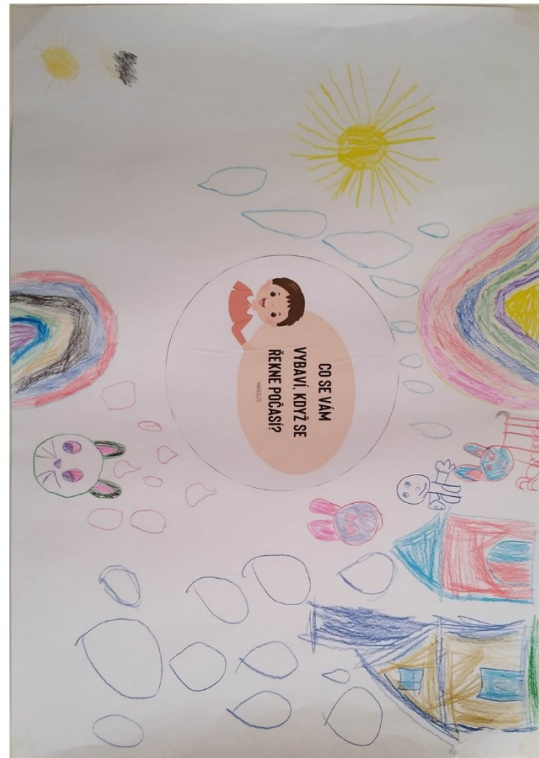
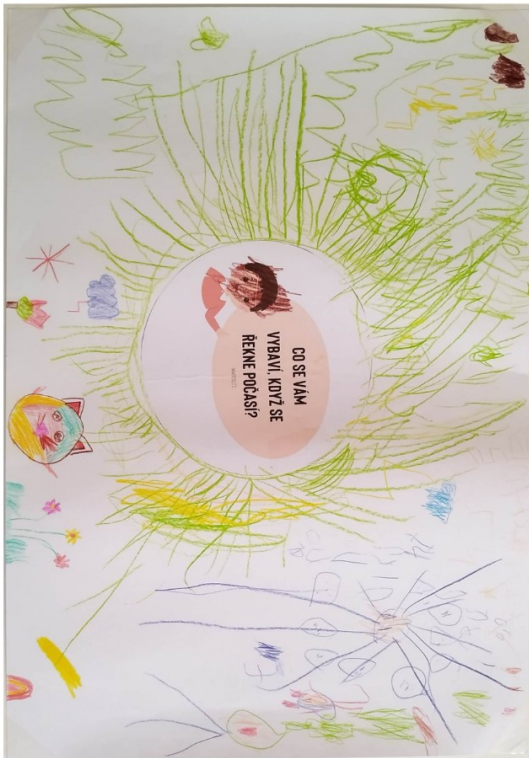
POZOROVACÍ ARCH

1. DEN	2. DEN	3. DEN	4. DEN
5. DEN	6. DEN	7. DEN	8. DEN

MOJE JMÉNO: .....

PŘÍLOHA P II: KRESBA MYŠLENKOVÉ MAPY – DEN PRVNÍ

PŘÍLOHA P III: FOTODOKUMENTACE – DEN PRVNÍ

PŘÍLOHA P IV: PROSTŘEDKY A POMŮCKY – DEN DRUHÝ

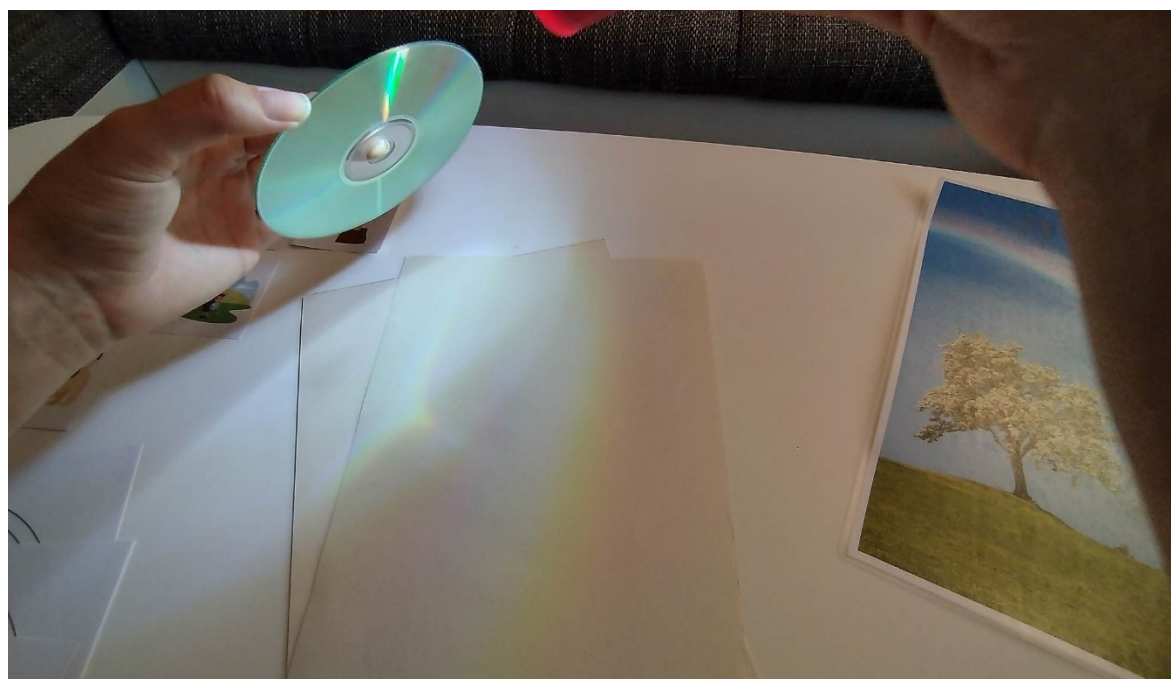

PŘÍLOHA P V: PROSTŘEDKY A POMŮCKY – DEN TŘETÍ

PŘÍLOHA P VI: PROSTŘEDKY A POMŮCKY – DEN ČTVRTÝ

PŘÍLOHA P VII: FOTODOKUMENTACE – DEN PÁTÝ

PŘÍLOHA P VIII: FOTODOKUMENTACE – DEN ŠESTÝ

PŘÍLOHA P IX: PROSTŘEDKY A POMŮCKY – DEN SEDMÝ

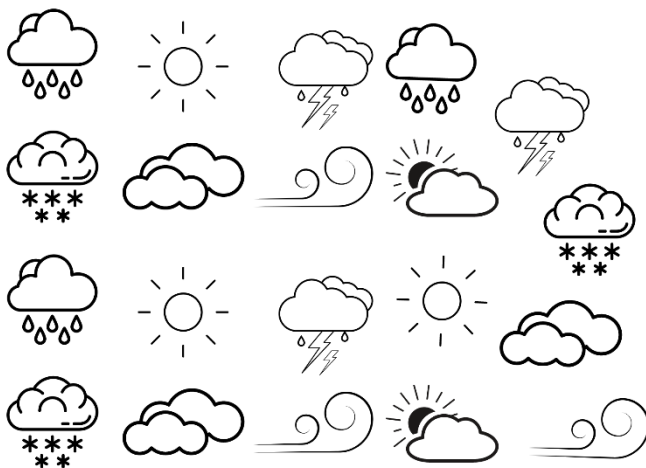

PŘÍLOHA P X: PROSTŘEDKY A POMŮCKY – DEN OSMÝ

JAKÉ BYLO POČASÍ?

		STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK

PŘÍLOHA P XI: INFORMOVANÝ SOUHLAS

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážení rodiče, prostřednictvím tohoto dokumentu Vás žádám o souhlas k použití fotografií pořízených v mateřské škole během aktivit, které Vaše děti realizovaly v průběhu programu vztahujícímu se k mé bakalářské práci. Bakalářskou práci jsem zpracovávala na téma „Příběh pro děti jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované vzdělávání v mateřské škole.“ Fotografie v praktické části bakalářské práce slouží pouze jako doklad a ukázka realizovaných aktivit. V práci nebudou zmíněna jména dětí a rovněž nebudou viditelné obličeje dětí.

Děkuji. Nikol Hladká, studentka 3. ročníku oboru Učitelství pro MŠ, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Svým podpisem potvrzují, že jsem byl/a seznámen/a s obsahem informovaného souhlasu a souhlasím s použitím fotografií v bakalářské práci studenta.

V.....dne.....

Podpis zákonného zástupce dítěte: .....

PŘÍLOHA P XII: FORMULÁŘ KE ZHODNOCENÍ PRÁCE STUDENTA

FORMULÁŘ KE ZHODNOCENÍ PRÁCE STUDENTA

Vážené pani učitelky,

v následujícím formuláři Vás prosím o zhodnocení mých výstupů v rámci ověřování mé bakalářské práce s názvem „Příběh pro děti jako zdroj inspirace pro badatelsky orientované vzdělávání v mateřské škole“. Budu ráda, když se vyjádříte k několika podkategoriím, které uvádím níže. Moc děkuji za Váš čas a ochotu.

Jméno a příjmení studenta: Nikol Hladká

<ul style="list-style-type: none">
• Připravenost na realizované výstupy, promyšlenost činnosti <p>Studentka byla na realizaci aktivit vždy připravená. Měla nachystané pomůcky, které byly pro děti atraktivní a pomáhaly k lepší motivaci. Aktivity byly vhodné k věku skupiny, ale výstupy by se lépe realizovaly v menším počtu dětí. V daném počtu je zapotřebí mírně pozměnit organizaci činnosti.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• Didaktická a odborná úroveň činností, obsahové zpracování, soulad aktivit s badatelsky orientovanou koncepcí vzdělávání <p>Aktivity didakticky splňovaly svůj účel a přiblížily dětem různé přírodní jevy. Děti se prostřednictvím výstupů mohly dozvědět reálné poznatky o podnebí. Studentka měla o fungování počasí pojetí a dokázala je dětem předat pochopitelnou a hravou formou.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• Organizace realizovaných činností <p>Každodenní motivace příběhem hodnotím velmi kladně, dopomohlo se tím ke zklidnění dětí po spontánních hrách v ranních aktivitách. Zbylé aktivity by byly vhodnější pro méně početnou skupinu. Bylo by také vhodné nastavit stejnou časovou náročnost úkolů, u kterých se děti střídaly ve skupinách. Vzhledem k vysokému počtu dětí bych volila větší počet pomůcek, zapracovala na hlasovém projevu, a občas jinak volila pokyny dětem. To vše je odrazem dosud málo nabytých zkušeností z praxe, které studentka jistě rychle nabyde v budoucích letech.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• Přístup a chování k dětem a zaměstnancům školy <p>Studentka ke své práci přistupovala zodpovědně, k zaměstnancům se chovala velmi slušně a děti její přítomnost hodnotily pozitivně a moc se na aktivity s ní těšily.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• Další postřehy a doporučení pro praxi <p>Doporučila bych studentce, aby se k vypracovanému didaktickému materiálu znovu vrátila, až bude mít více zkušeností. Téma má moc krásně zpracované a věřím, že jí v budoucnu moc dobře poslouží.</p>